Anul III. No. 23—24

Aprilie—Mai 1939

Dimândarea

REVISTĂ NAȚIONALĂ DE EDUCAȚIE ȘI CULTURĂ

SUMARUL:

BUCUREȘTI

Tipografia ziarului „UNIVERSUL", Str. Brezoianu, 23—25. — C. 9914

1939

ABONAMENTE:

Pentru studenți și coloniști . .	200	lei pe an
„ particulari	500	„ „ „
„ instituții	1000	„ „ „

REDACȚIA și ADMINISTRAȚIA
ISAIA I., Str. Dimitrie Orbescu 9, București III

Anul III. No. 23—24 Aprilie—Mai 1939

DIMÂNDAREA

REVISTĂ NAȚIONALĂ DE EDUCAȚIE ȘI CULTURĂ

APARE LUNAR

CEVA DESPRE SUFLET

„O fată tânără pe patul morții" de Dimitrie Bolintineanu, care este o versiune românească a faimoasei „La jeune captive" a lui André Chénier, a frământat multe minți, — a revoltat multe inimi, — a stârnit blesteme în multe suflete curate. Cine n'a citit „Căderea frunzelor" de Millevoye, „Eloa" de Alfred de Vigny, „Lacul" sau „Crucifixul" de Lamartine? Sau „Venera și Madona", „Mortua est", de Eminescu? Am putea cita din toate literaturile lumei, la infinit, pentru a trage conclusia! Este drept? De ce? Cine orânduește toate acestea? Oare Domnul Dumnezeul celor drepți... este autorul?...

Cine n'a văzut un copil murind, o fată pe catafalc, sau un flăcău rănit de moarte! Sfâșierea lăuntrică, nemărginita zădărnicie a zădărniciilor, neantul a tot ce este și nu este: iată spectacolul.

Iată marginile trupești, cruzimile Fizicei cosmice; — nu ne mai interesează ce este peste aceste granițe? Adică după Fizică; ce este Metafizica?..

Gata să intrăm în filozofie și în teoria Finaliștilor sau a Metempsihozel.

Nu acesta este scopul nostru. Nu venim înarmați cu arsenalul vastelor teorii cosmogonice, nici cu balastul a ceia ce este **Dincolo de Viață**, adică „pe lumea cealaltă".

Problemă complicată, ce n'a rezolvat-o nimenea! Cine a venit să ne spuie de ceia ce este după viață? Nimeni. Misterul uriaș nu l-a pătruns omul. E domeniul dumnezeirii, de unde pornește și existența lucrurilor văzute. Incepem să ne pierdem în oceanul tainei fără de sfârșit.

De ce tânărul sau fata, răsplini de viață și de bogăție, cad fulgerați la pământ, iar nemernicul ce, decenii, își duce nemilostiva luptă pentru o bucată de pâine și pentru adăpost, trăește, se resfață la o rază de lumină, se delectează la un val de căldură — pe o grămadă de gunoi, el însuși fiind o infecție?

Avem două feluri de a privi. Cu ochii obișnuiți: realita-

tea, de multe ori teribilă, cu ochii spiritului, adică adâncul lucrurilor, lucrul în sine.

Ceia ce ne explică privirea banală, completează ochiul sufletului (nu al minţei, care este şi al firii).

Concepţia materială a lumii (în sensul cuvântului german Weltanschaüng) nu ne mulţumeşte; este prea seacă pentru a bucura sau a mângâia inimele; paralizantă, pentru a umple sufletul setos de ceia ce nu cunoaşte.

Unii au căutat interpretări felurite, după natura, educaţia, disciplina de castă a fiecăruia: Misticii găsesc în simboale, în semne geometrice, în apariţii supranaturale, — sensul adevărat al lumii, mai ales, a ceiace nu se vede şi este dincolo de lume. Finaliştii cred într'o fiinţă Unică, într'un Pantocrator, de la care porneşte, se crează şi se distruge totul, după buna sa voinţă. Ei cred că totul este înspre bine şi caută o lege morală, chiar în haosul fenomenal.

In antichitate, a fost o elită puternică sacerdotală, în Egipt, în Grecia, în Italia, în Sicilia — în tot Orientul, — care deţinea cheia problemelor omeneşti şi dumnezeeşti, în menţinerea sacrosantă, teribilă pentru profani a Misterelor sfinte.

Un Eschyl, un Pythagora, un Anaxagora erau iniţiaţi.

Ştiinţa modernă a deschis Sfânta Sfintelor tuturor; acea deţinătoare de taine ce nu trebuesc divulgate, a fost sfărâmată. Dintr'o credinţă cosmică în infailibil şi în sacrul inviolabil, s'a spart cutia Pandorei, ce a aruncat în lume prăpădul necredinţei şi moartea sufletului.

Ştiinţa modernă în uriaşul ei progres mecanic, n'a statornicit, de la început limita tehnicei miraculoase şi nu i-a încleştat graniţele ei până unde termină domeniul de cercetare şi experienţă.

Totuşi lumea continuă să trăiască, să creadă, să iubească, să se întreucidă, cu aceiaşi lăcomie şi necruţare, ca în epoca animalizantă a omului.

Este o greşală concepţia de caste a elitelor cari — fără îndoială — îşi au rolul lor diriguitor bine definit, — fără a ţine seama de întregul omenirii. Sunt vârteje, vifore, curente de nestăpânit care domină pe cei mulţi ca şi pe cei puţini, pe cei tari ca şi pe cei slabi, pe cei străluminaţi ca şi pe cei obscuri.

Deci, omul, în apariţia lui individuală, reprezintă, o cantitate superioară sau inferioară din lumile antecedente. Şi în teoria metempsychozei nu există decât transformări, reîntrupări; un du-te vino, de la cunoscut, la necunoscut, de la cauză la efect, fără înlănţuirea logică, ce confundă viaţa cu moartea.

Astfel, în cel mai bun caz, moartea ar fi — după spiritualişti, — un fel de Kamaloca (starea efectivă a morţei), după care urmează Devachan (drumul zeilor).

Inţelepţii (Bodhisattva), sunt din marii Rişii, cari ajung Buddha, după ce posedă Karma (comoara ştiinţei) — Un

Buddha defineşte legea sufletului Dharma, înainte de a se topi în Nirvana.

De la buddhsm, ocultiştii iau nomenclatura şi caută interpretarea misterelor.

Dar chiar, după spiritualişti, în faţa apariţiei dumnezeeşti a lui Isus Hristos, nu mai au decât o explicaţie, un caracter divin.

Religia creştină conţine toate misterele, le lămureşte, înalţă omenirea la o treaptă, pe care numai jertfa supremă a Fiului Omului, — i-o putea da şi-l putea statornici.

Baza doctrinei lui Isus .iubirea şi mila porneşte dela Dumnezeu şi se confundă cu creaţiunea lui nemăsurată, teribilă, dar explicabilă.

ION FOTI

Literatura Neogreacă

A. KAMPANIS

Măslinul

Măslin, măslin, ce guşti din plin belşugul vieţii tale
De veacuri sub lumina ce străluce şi mângâie
Şi ca un femeesc sărut aprins, ce te desmeardă,
Se-apropie de trupul meu precum şi de-al tău însuşi;

Măreţului trunchiu ce-l înalţi semeţ şi feciorelnic
Cu frunzele lui de argint, cu oacheşele-i ramuri,
Ori şi ce primăvară când soseşte — a ta mândrie! —
Ii hărăzeşte tinereţi, din tinereţea-i însăşi,
Şi cariul cu tristeţea lui pe tine nu te roade.

Măcar că ani innumeri mulţi, tu nu le simţi povara.
Fiece an eşti mai bogat, mai zdravăn şi mai mare.
Din frunzele-ţi ce cântă 'n zori, să suni şi sună iarăşi
Şi la amiazi când totu-i'n jur e beat de bucurie,
Să suni la palidu-asfinţit ce pe-om din fire scoate
Ca ochii galeşi de femei de dragoste topite.

Măslin, ce veşnic deînnalţi, mai argintiu, mai falnic
Şi negricioase crengi întinzi ca braţe uriaşe,
Spune-mi, iubitule, ce vrei ca să cuprinzi în ele?
O mângâiere a soarelui, al păsărilor cântec?...
In van, căci nu poţi să le prinzi, fiindcă n'au făptură;
Pe a adierilor aripi divine sboară 'n ceruri.
Ce braţe oare de Titan să 'mbrăţişeze poate
Trunchiu-ţi? Ce rază-i vrednică în pletele-ţi tufoase
Şi în înaltul vârf al tău să stee drept coroană ?

Știu că stăpâna Atticei, Atena, drag te prinse,
Și pacea blondă, a câmpului cuminte bucurie.
Știu că pe-al tău frunziș vrăjit Selene zăbovește
Seara 'n extaz, și stelele se-opresc din mers deasupra-ți.

Că Noaptea te iubește, știu — și stiu apoi că Nimfe
S'au tolăint, ochii 'nchizând, de trunchiul tău alături
Și c'au dormit în roua ta și'n umbra ta cea deasă.
Furtuna vremue'n zadar în jurul coamei tale,
In van vuesc vânturile în veșnicele-ți frunze.
Pământul-Mamă 'n brațele-i divine poartă cel mai
Ales și cel mai nobil fiu ce s'a născut din sânu-i.

O pom, ce secole-ai gustat din viață, spune-mi oare
Au sațiul nu s'a 'ncuibat stăpân în al tău suflet?
De ierni au nu te-ai săturat, de'nghețuri și de grindini?...
Il întrebai și-au său frunziș cu glasu-i îmi răspunde :
— „De viață nu m'am săturat nici când. E mare setea-mi
Și a mea foame mare e. Aș vrea să soarbă fluvii
De apă rădăcinile-mi, ca crengile să-i crească,
Și primăvara ca nebuni lăstarii mei să iasă.
O, om zadarnic și nerod! Aș vrea să sorb întregul
Icvor al nobilei lumini, auzi ?... întreg isvorul.
Și vânturile răbufnind să-mi hăuie în ramuri
Și primăvara păsăret pe câmp să ciripească.
Vreau să mă 'nalț, să fiu tot drept și să rămân deapururi
Cel mai vechi pom pe acest câmp dar—vezi !—și cel mai tânăr!"

Eu i-am răspuns: Maslin, maslin, bogata-ți fericire
O înțeleg. Dar fulgerul, puternicul, semețul,
Ce ne isbește, arde tot, și sboară peste toate,
In ale toamnelor furtuin, n'o să te pizmuiască ?"

Maslinul nu mi-a mai răspuns și se-afundă în visu-i.

* * *

L. MAVILIS

Uitare

Ferice morții! Clipele amare
Din viață pot uita. Când asfințește
Roș soarele și amurgul 'n grab sosește,
Nu-i plânge, jalea cât ți-ar fi de mare!

Atuncea sufletele se adapă
La al uitării limpede isvor.
Iar lacrima ce-o varsă dragii lor
Ca lutul turbur'a fântânii apă.

Și turbure de-o beau, și-aduc aminte,
Prin pajiște de asfodel trecând,
De vechi mâhniri, uitate mai 'nainte.

Pe înserat să plângi de-ți-e în gând,
Pe cei vii ochii tăi să îi jelească.
Ei vor să uite, știu! Dar... să poftească!

* * *

I. POLEMIS

Câtă frumsețe zeul a'mpărțit
La fiecare mândră 'n lumea toată,
Ca prin minune, toată la un loc,
In al tău chip și trup e adunată.

De aceea buzele când îmi lipesc
De buzele-ți râvnite, dulce fată,
Cu-al meu sărut nesățios sărut
Deodată mândrele din lumea toată.

Câtă iubire zeul a'mpărțit
La câte inimi sânt în lumea toată,
Ca prin minune toate la un loc
In inima-mi focoasă-i adunată.

Deaceea nu îi crede când îți spun
Căci nu-ți spun adevărul, dulce fată!
Cu propria-mi iubire te iubesc
Oricâte inimi sânt în lumea toată.

* * *

I. POLEMIS

Vin botezat

Perduse tot ce mai avea; copii, soție, avere.
Pierduse orice nădejdi întâi, și mintea mai apoi
Și nu-i mai rămăsese nici un pic de mângâere;;
Incremenise 'n pieptul lui răbdarea ca un sloi.

Precum pe mări epave trec, îi trece timpu-agale,
Trăește făr' a ști de ce, sărman nenorocit!
In cârciumă, lângă pahar tot stă și-i plin de jale,
Cătând uitare pentru tot amarul pătimit.

— „Ah, ticălos de cârciumar, tâlhar ești sau hangiu?
Ai botezat vinul. Tot beau, nimic nu folosesc.
Beau vin de-ăl roș, beau negru, beau din cel chihlimbariu,
Frunte de vin, beau drojdie... și tot nu m'amețesc.

Nu chef să fac venii aci, ci ca să-mi uit amarul
Vecin cu moartea, să mi-l uit lângă otrava ta".
Crâşmaru-atunci, de milă plin, îi umple iar paharul
Şi la 'ntrebarea-i cu un trist surâs răspunde-aşa:

— „Ce-s vinovat? Lacrimile, ce verşi la disperare,
Cu picuri turburi vinul din pahar ţi-au botezat,
Şi l-au făcut să fie slab, de nici un gust nu are.
Dacă tot plângi şi nu te'mbeţi, eu oare-s vinovat?".

* * *

A. EFTALIOTIS

Cântecul războiului

Dă zor suveică, borangic să-mi ţeşi, ca să găsească
Badea venind la Paşti, cămăşi ca să se primenească.
Taca, tac! război grăbit,
Până vine al meu iubit.

De-atâta plâns nu i-a rămas batista'n ţări străine.
Fiice de boer îl cer, el plânge după mine.
Taca, tac în curtea mea,
Până 'mi vine dragostea.

Eu bătătură fi-voi, el, urzeala, ca aproape,
In pânză împletindu-se, să-mi fie, să nu scape.
Taca, bade 'n grab' să vii
La sărut şi cununii.

Suveică, sboară! Hai, dă zor. Tu, spată, hai izbeşte!
De-ar ţine Postul Mare o zi, că — zău! — nu mai sfârşeşte
Taca, tac război grăbit,
Până vine-al meu iubit.

Trad. de ST. BEZDECHI

* * *

S'A DUS ŞI S'A TOT DUS!

Din „Mormântul"

de COSTIS PALAMAS

S'a dus şi s'a tot dus! Pe veci
Neobosit i-e mersul!
Nici acel dulce, liniştit:
Cuvântul...... şi nici Versul,

Nici Rima 'n argintiul văl,
Nici Ritmurile sfinte
Cu-a lor duioase retrăiri
Nu scapă de morminte.

Dorinţele şi grijile
Cu bocetele negre
Nu sunt decât palide măşti
Mormintelor tenebre

Ce-apar răsleţe 'n cărărui
Şi'n umbrele din vale:
— Ah! Tu, ce-ai tot sburat pe veci
Ca'n urmă să laşi jale!

In mijlocul podoabelor
A florilor din moarte
Parcă te văd din când în când
Mai stins şi mai departe.

Rupe-a ta purpură 'n bucăţi
In sunete de flaut,
Arată-mi-te cum ai fost
Şi fii iar cum te caut:

Blând înger cu-ochi scânteetori,
Trupşor frumos de spumă,
Vers înecat în amintiri,
Cuvânt stins în minciună.

. . . .
. . . .

Şi-o, suflete..., eternul cânt
Ce'n tine veşnic zace
Fă-l rugăciune de mormânt
Adoră-l....... şi vei tace.

Trad. **Ion Gh. Scrima**

Maxime şi Cugetări

Numai prin entuziasm, credinţă şi renunţare se pot înfăptui marile opere sociale, politice, religioase şi culturale; numai prin fanatizm şi nepăsare se distrug realizările civilizaţiei

Otrava calomniei este mai periculoasă ca veninul şerpilor; acesta ucide o fiinţă, pe când calomnia distruge, moralmente, familii şi state chiar.

Oameni de stat sunt numai acei cari, dezbrăcaţi de vanitate, de egoism şi de interese, trăesc pentru neam şi patrie, nici de cum pentru ei şi ai lor.

N.

AROMÂNII și D-nul KERAMOPOLOS

Dăm răspunsul, tot după „Neamul Românesc", al strălucitului polemist și poet, Nuși Tulliu. Poate este cel mai călduros panegiric al Cuțovlahilor. Contra eroarei d-lui Keramopulos — răspunsul îl dă un reprezentant minunat al ramurei celei mai mândre și mai independente a poporului românesc.

In numărul trecut, am dat unsprezece răspunsuri ale altor fruntași macedo-români. Iată răspunsul d-lui Nuși Tulliu:

O PROBLEMA DE ISTORIE (TIMEO DANAOS...)

Istoria este artă și știință; ca artă se ocupă cu forma, adică cu frumusețea stilului; ca știință are drept obiect fondul, care constitue partea esențială a chemării sale. Forma, ca podoabă, poate lipsi, întrucât nu vatămă însemnătatea structurii sale; dacă greșește fondul însă, istoria devine roman de amuzament.

Grecii vechi, bogați în imaginație, au creiat legende și mituri — o întreagă cosmogonie de fantezii delicioase; aveau, totuși, simțul realității și al măsurii; Grecii moderni au, în concepția istorică, nu arta, ca *preocupare estetică*, ci, arta de a mistifica adevărul, de a falsifica realitatea, în vederea unor scopuri politice, bine determinate.

Pilda ne-o dă academicianul *Keramopulos*, care — risum teneatis — a afirmat, în incinta *nemuritorilor* atenieni, că *Aromânii* ar fi de origine greacă... Declarație nouă și solemnă! S'o admitem? In contradicție cu datele istorice? Ar fi naiv și absurd! Orice afirmațiune cere dovezi. In chestiunea de față, cari sunt argumentele probatorii ale *istoricului, filologului și arheologului Keramopoulos?* Din ce isvor istoric le-a cules? Ce documente produce? Citează vreun autor de autoritate? Aș! Fantezie! Pe fantezii nu putem admite, însă, soluții și concluzii... Nu!

Istoria, ca știință, se sprijinește pe trei elemente: *Când?* (Timpul); *unde?* (locul) *documentarea*, care verifică împrejurările ce au dat naștere la anumite evenimente și transformări. Academicianul *Keramopoulos* nu satisface nici unul din principiile mai sus stabilite: face doar literatură de proastă calitate — e retor și sofist!

Dar, să analizăm temenicia spuselor *academicianului;* cerem iertare, cititorilor, că o începem cam de departe, *ab origine*, cum s'ar zice. O cere subiectul. Așa dar să intrăm în materie: după cucerirea Italiei de Romani, după înfrângerea lui Hannibal, plutocrația oligarhică senatorială a Romei și-a lărgit sfera de acțiune politică-militară; din defensivă, față de eroul punic, ea devine expansivă și cuceritoare. Prilejul? L'a dat regele Macedoniei, Filip, care intrase în alianță cu Hannibal, când acesta lupta în Italia. Roma n'a uitat; ea a aplicat principiul: *superbos debellare*. Consulul Flaminius bate cu legionarii lui, vestita

falangă macedoneană; mai târziu, încrezutul *Perseus* e sdrobit la Pydna de nobilul Paul Emiliu; sub Metellus, Macedonia devine provincie romană. Se știe ce erau provinciile romane: *cuceriri și colonizare*. Iată ce scrie Bouché Leclercq în *Institutions romaines: „Lorsque Rome commença à étendre ses conquêtes au de là de son territoire primitif, elle n'imagine pas d'abord d'autre moyen de s'incorporer les vaincus que de détruire leurs villes et d'en transporter les habitans à Rome"*. Plastic. Așa a procedat senatul în Macedonia: 70 de orașe și târguri au fost distruse: 150.000 de locuitori împrăștiați și vânduți ca sclavi. Roma, însă, după distrugere, organiza și creia pe ruine, dând suflu nou lucrurilor.

Macedonia, organizată după 146, ca provincie romană, *Romanii — zice Mommsen — întreprinseră apărarea frontierelor din nordul și estul Macedoniei.*

Pentru siguranța statului și pentru înfrânarea rebeliunilor posibile, *cetatea eternă coloniza;* și, caracteristica colonizărilor consista în a reduce solul cucerit în proprietate a poporului *„praedium populi romani"*. Provincia devenea *ager publicus*, iar coloniștii erau recrutați, de obicei, din *veterani*, santinele ale statului, pe lângă învinși. O comisie de zece delegați și un *agrimensor* împărțeau pământurile la coloni. Spre a accelera procesul de asimilare al indigenilor, un guvernator cu suita lui, cu garda lui, cu funcționarii, cu soldații și fermierii, cu negustorii, cu publicanii, cu puzderia de agenți, dornici de câștig, schimbau fizionomia provinciei, dându-i un caracter național roman.

Macedonia, provincie limitrofă cu Italia și cu Grecia, ea însăși căzută sub stăpânirea romană, după dărâmarea Corintului, de consulul Mummius, a fost așa de intensiv colonizată, încât, Romanii se simțeau ca la ei acasă. Tot litoralul Mării Adriatice, Epirul și regiunile illirice erau împănate cu coloni romani. Romanii dominau *ense et aratro. Cesar*, în comentariile sale despre războiul civil, scrie că Pompeiu, adversarul său, a recrutat din Macedonia și Creta, o legiune întreagă; și, se știe că, în legiune intra tot ce era pur roman: *„legiones effecerat civium romanorum IX, unam ex Creta et Macedonia, ex veteranis militibus, qui in iis provinciis considerant; praeterea, magnum numerum ex Thessalia, Beotia, Achaia, Epiroque in legiones distribuerat"*.

Reținem: sudul peninsulei balcanice era împănat cu cetățeni romani, cari, după cucerire restabileau ordinea, armonia și autoritatea republicei.

Aci, în Macedonia, avem vestita *via Ignatia;* aci, senatul roman se adună, la *Salonic*, în timpul războiului civil; și, tot aci, la *Berrhoea* (Veria de astăzi) se așează lagărul militar al partidului constituțional, înainte de a trece la *Dyrrachium (Durazzo)*. Tot în părțile tesalo-macedonice se dau luptele dela *Pharsala, Philippi* și *Actium*, dovadă de puternică colonizare romană, care dădea legiuni beligeranților. Așa fiind, de unde ia Kir Keramopoulos, informația cum că Romanii apărau confiniile statului roman cu elemente grecești, cari, *romanizate, au dat naștere la poporul aromânesc?*

Cunoaște d-sa vr'un autor care să facă măcar aluzie la așa ceva?

* * *

Se știe : Romanii, popor belicos și cuceritor, nu aveau încredere în biruiți ; cum era să organizeze *străji grecești pentru apărarea hotarelor* când, cum am spus mai sus, consulul Emilius distrusese atâtea orașe și târguri epiroto-macedonice, vânduse ca sclavi o bună parte din populație, iar consulul Mummius nimicise din temelie vestitul Corint — ochiul Helladei — și despoiase Grecia de toate comorile de artă — sculpturi și opere nemuritoare ! Tocmai acestor dușmani ai Romei — Grecilor — era să încredinteze senatul apărarea coloniștilor ! Cea mai elementară logică respinge o astfel de absurditate ; pe de-asupra, Greci, în Macedonia, nu existau de cât doar pe țărmul mării egee și ionice, Macedonenii fiind un amestec de Illyri ; istoricii greci, Demostene însuși îi considerau de *varvari*, cuvânt ce însemna *negrec ;* tot istorici greci raportează că Alexandru cel mare *agrăia*, când era mânios, în *limba macedoneană* ; doar regii macedonieni erau considerați ca eleni, făcând parte din familia Heraclizilor, pentru care considerațiune fuseseră admiși la jocurile naționale din Olympia.

Cum că Romanii n'au vrut și n'au putut *romaniza elemente grecești*, avem atâtea mărturii ; înainte de toate stă faptul că un popor superior ca spiritualitate și cultură, de un patriotism împins până la fanatism, de un individualizm de rassă excesiv — cum au fost Grecii — nu s'ar fi lăsat asimilat de Romani, inferiori sub raportul concepțiunilor de transcendență intelectuală ; ba din potrivă, Grecii influențaseră așa de mult pe Romani ; se infiltraseră așa de străbătător în viața claselor dirigente dela Roma, în cât, *Cato senior*, luase măsuri de constrângere împotriva acelor *graeculi*, cari ajunseseră să predomine în cetatea eternă ca și în provincii. Dela simplul *„valet de chambre"* până la sfetnicii generalilor — cum a fost Teophanes din Mytelene — omul de încredere al lui Pompeiu, Grecii dădeau tonul în viața romană.

In privința aceasta, invocăm iar umbra marelui istoric german, Th. Mommsen; iată ce scrie el în celebra lui istorie romană : *„provinciile erau proprietatea de agricultură a poporului ro- „man și erau exploatate ca atari. Emigrațiunile se făceau pe o „scară întinsă, în cât Italia se depopulase; partidul constitutio- „nal (ad patricienilor) recruta legiuni din Macedonia și Grecia „(legiunile erau alcătuite numai din Romani), Illirya și Creta (co- „lonizate). Națiunea latină, cuceritoare, asimilase toate națiunile „cucerite, afară de elementul grec. Pretutindeni, unde se ducea „legionarul roman, pedagogul grec, el însuși cuceritor, îl urma : „cultura greacă nu era de cât proclamarea artei grecești în „idiomul latin"*. Academicianul Keramopoulos, și, împreună cu el, toți istoriografii Greci, să ia act de însemnările marelui Mommsen, spre a nu se expune ridicolului, ei și știința greacă, dând dovadă de lipsă de elementar respect al adevărului. Fără supărare...

Iuliu Cesar, genialul bărbat de stat, ca să stăvilească curentul de *„asimilare a elementului latin"* *dădea toate ordonanțele în limba latină, afară de cele grecești cari erau redactate în gre-*

cește. Precum vedem, începuse deja procesul de dezagregare a latinității, proces ce se va desăvârși câteva scole mai târziu, când capitala va fi mutată la Byzanț, de împăratul Constantin cel mare... Și, *Kir Keramopoulos* vine cu pretenția, pretinsă științifică, cumcă elementul grec ar fi fost deznaționalizat — în Macedonia — de elementul latin. Din potrivă : avem reversul medaliei ; *elementul latin e cel care a suferit pierdri catastrofale !...* Așa grăește istoria !

In adevăr, ce au devenit coloniștii romani așezați de Cesar și Octavian pe ruinele Corintului ? Dar cei de la Buthrotum ? Din Creta ? Din Achaia ? S'au grecizat, cum grecizatu-s'a imperiul de răsărit, începând sub Heraclius, cu instituții, legi, organizație, cu graiu, cu tot, așa că, nu elenizmul, ci, latinitatea a fost cucerită, etnicește, de Grecia învinsă militărește.

Dacă, deci, elenizmul a reușit ca să dizloace un întreg imperiu, elenizându-i până și limba, cum putem admite că veteranii coloniști ar fi romanizat pe pretinșii străjeri greci din defileurile Macedoniei? Străjeri cari, de altfel, nici n'au fost întrebunțați de Roma, nici n'au existat !

* * *

Cu drept cuvânt se plângea poetul Horațiu când scria, încă de pe vremea când cetatea de pe Tibru era în puterea și splendoarea ei : că sălbaticul cuceritor (Romanul) a fost cucerit, la rându-i, de Grecul cucerit.

Sigur e, că popoarele se cuceresc întâi spiritualicește ; după aceea urmează desființarea fizică. Ilustrul Michelet scrie : *„De Scipione à Marc-Aurèle, Rome a eté conquise par la Grèce"*.

Vrea să știe *academicianul Keramopoulos* cum au fost grecizați coloniștii romani așezați în Grecia și la fruntariile Macedoniei, în decursul veacurilor ? Simplu : după slăbirea imperiului roman, prin senilitate, conrupție, îmbogățire, lux și peirea clasei agricole — prin desele războae și deposedări — după anarhia provocată de succesiunile efemere, ale împăraților urcați pe tron, prin *donativum*, provinciile au fost lăsate în părăsire, la propria lor apărare ; invaziile barbare, anarhia militară, au lipsit de orice speranță în bine pe bieții provinciali, cari înainte vreme fuseseră avangarda Romei — deci a puterii, a ordinei și a armoniei sociale, la umbra aripilor aquilelor romane.

După Justinian, Heraclius și slabii succesori, mai ales, când imperiul se transformă în *imperiu de răsărit, elenizat*, coloniștii veterani din Grecia, Macedonia, Epir și Illyria, cari suferiseră năvălirile barbarilor pe la jumătatea sec. III și mai târziu, sărăciți, despuiați, pierzând aproape orice contact cu Roma, era firesc să-și piardă și limba, și firea etnică, prin contactul cu elenizmul, oficial recunoscut la Byzanț. De sigur, o bună parte din coloniști, cari au fost mai la periferie, departe de raza orașelor eleniste, s'au păstrat, mulțumită vigoarei de rasă și mândriei de a fi descendenții cuceritorilor lumii.

Cu multă înțelegere vorbesc Lavisse et Rambaud în monumentala lor istorie când precizează : *Valahii din peninsula bal-*

canică nu se coboară toţi din coloniştii lui Traian ; cei de lânga Adriatica se adăpostiră în munţi, din cauza năvălirilor, ca şi cei de la Dunăre. Din acele timpuri de restrişte şi de vânzolire va fi începând viaţa lor pastorală, devenind stăpânii munţilor şi ai coclaurilor. *Academicianul Keramopoulos*, dacă ar fi avut cât de puţin intuiţia istorică, şi dacă ar fi înţeles pishologia desfăşurării evenimentelor — oricât ar fi dozat politica — nu ar fi făcut îndrăzneţele afirmaţiuni, cari sunt în plină contradicţie cu eternele adevăruri istorice ; ba, ar fi recunoscut că, nu numai că legionarii n'au romanizat pe subtilii şi ingenioşii greci, din rassa lui Odysevs, ci, din potrivă, o bună, foarte bună parte din coborâtorii lor, au fost absorbiţi în masa elenizmului, superior ca cultură şi cu o situaţiune politică concentrică.

Procesul de dezagregare a elementului aromânesc, început de la transformarea imperiului roman de occident, în ceea ce francejii numesc *„bas empire“*, va continua în cursul veacurilor, prin influenţa culturală şi bisericească a Byzanţului, biserica devenind instrument de violentare a conştiinţei creştinilor ce nu făceau parte din comunitatea etnică grecească. Români, Albaneji, Bulgari, erau *pentru ideea panelenistă, Vlahofoni, Albanofoni, Bulgarofoni, adică greci romanizaţi, albanizaţi, bulgarizaţi. Clar :* teza academicianului Keramopulos îşi are rădăcinile în fantazia ştiinţei greceşti, ştiinţă, pusă în serviciul politicii de deznaţionalizare a naţiunilor *ne grece...* Şi acum : ca să evedenţiem falsul tezei Keramopulos, recurgem la armele luate din arsenalul propriu al scriitorilor greci medievali şi moderni.

Cronicarul bizantin *Cinnamus*, vorbind de un oare care Vatatzes, spune că în armata lui se găseau şi *„mulţi Valahi cari, se zice, sunt vechi colonişti din Italia“*. Denumirea de Vlahi, a Românilor de pretutindeni, din Macedonia sau Dacia, este generală la scriitorii străini. Tot astfel Niceta Choniat, vorbind despre Românii de pe lângă Balcani, scrie *că se numeau înainte vreme Mezieni, iar acum Vlahi.*

Poate se va întâmpina, că aci este vorba de Românii din Dacia aureliană. Să ne înţelegem : De la prefacerea Macedoniei, în provincie romană, a. 146 a. c. până la cucerirea Daciei de Traian, 106 d. c. au trecut două secole şi jumătate ; în răstimp, Macedonia şi parte din Tracia erau adânc colonizate şi romanizate ; astfel că, după mărturia scriitorilor romani, cari au scris despre cucerirea Daciei, reese clar că colonizarea Daciei s'a făcut cu colonişti ex toto orbe romano dar şi cu multe elemente romane, aduse din Macedonia şi Tracia, provincii vecine ; este primul *flux* din sudul peninsulei balcanice spre nordul ei, după cum, mai târziu, din cauza barbarilor şi a slavilor, cari au împins pe Românii din Moesia spre sud, se va înfăptui *refluxul* ; în sec. X—XI, însă, de la Carpaţi la Pind era o pânză romanică, unul şi acelaşi popor ; şi, dovada cea mai decizivă o avem în faptul înfiripării *imperiului Asăneştilor*, căruia prin confuzie i s'a zi simperiul *româno-bulgar*, Bulgarii fiind elementul auxiliar secundar, Vlahii fiind elementul dominator ca număr şi ca spirit de întreprindere ; iar dacă străinii ne-au botezat cu numele ge-

neric de „Vlahi“, noi, conştienţi de originea şi leagănul nostru ne-am numit, în de noi, *Români şi Aromâni*, păstrând identitatea de nume, după cum am păstrat şi identitatea de limbă, de credinţă bisericească, de tip fizic latin şi de datini ; şi, înşişi cronicarii greci, cari nu urmăreau — pe atunci — scopuri politice, o mărtursesc. Să mai amintim despre romanitatea peninsulei balcanice, citând şi însemnările cronicarilor bizantini Theophanes şi Theophilacte, însemnări ce ne dovedesc şi formarea limbii române în sec. VI ? Acel *torna, torna, fratre* al soladtului valah, din timpul războiului lui Comentiolus cu Avarii, este ceva tipic, şi dezvălue o situaţie istorică a cărei valoare nu a fost destul de reliefată din punctul de vedere al formaţiunii limbii în secolul VI. Adăugăm : torna, torna fratre, este fals redat, întrucât, Grecii, neavând pe diftongul *oa*, pronunţă *o*, adică în loc de toarnă, cuvânt utilizat şi azi la macedo-români, e redat de Teophanes sub forma de *torna !* Nici odată un grec nu va putea pronunţa *oameni*, de pildă, ci va zice : *omini, oe* în loc de *oae* etc. Cuvântul de *fratre* se aude şi azi, pe alocurea, tot aşa de rar însă ca şi *frake ; frate*, însă, e cel uzitat. Pretinde Keramopul că şi aceşti coloni erau Greci romanizaţi ? Căci conchidem că poporul era unul şi acelaşi. Byzantimul Chalcondylas zice că : Pindul e locuit de „Blaci“ a căror limbă este la fel cu a Dacilor.

* * *

Am putea înmulţi la infinit mărturiile cronicarilor bizantini despre originea latină a Românilor, dar, nu putem abuza de spaţiul ce ni se îngădue de ospitalitatea unui ziar — fie el cât de naţionalist.

Un lucru relevăm totuşi : se admite de istorici, ca primă apariţie a Aromânilor, pe scena istorică din sudul peninsulei balcanice, anul 976 d. c. în baza relaţiunii cronicarului Kedrenos, care spune că bulgarul David — unul din cei patru fraţi : Moise, Aron Samuel — ar fi fost ucis de Români, la locul numit *„Frumoşii stejari“*. Eroare. Elementul aromânesc n'a încetat a conveţui în Macedonia de la primele lui aşezări coloniste ; el formează stratul primar ; exodul de mai târziu, din provincia aureliană, spre sud, formează stratul secundar. Şi nu din sec. IX datează acest exod ; el este mult anterior ; ceva mai mult : contactul între cele două ramuri latine, nord şi sud balcanice, n'a încetat niciodată ; unitatea limbii este dovada cea mai hotărîtoare ; romanitatea şi civilizaţia latină — multă-puţină, — s'a desvoltat paralel, pe amândouă laturile ale bătrânului Istru; o probă este şi faptul că, fraţii Asăneşti, ori de câte ori se aflau la *strâmtoare*, din partea Byzantinilor, veneau la fraţii lor din *Cumania (Molod-Valahia)* ca să-şi reîmprospăteze forţele şi să-şi avânte moralul. Aşa dar, nu în secolul IX, ci în secolul VII şi VIII vedem că valuri de emigranţi de dinspre Balcani se preling spre zările azurii ale mării Egee : aceştia sunt *Vlahorichinii*, cum îi numeşte manuscrisul descoperit la Sf. Munte.

Cronicarul Kekaumenos, sec X, numeşte pe emigranţii din Moesia (Bulgaria), Daci şi Bessi, şi zice că cei mai mulţi se aşe-

zară în Grecia). Intrebăm pe *academicianul* Keramopoulos : *Erau și acești Vlahi greci romanizați ?* Căci, repetăm, Aromânii sunt o contopire a vechilor coloniști italieni cu mai proaspeții coloniști ai lui Traian !

Din citatele cronicarilor byzantini reese că nimeni și niciodată n'a negat romanitatea poporului românesc ; iar dacă *academicianul* Keramopoulos mai dorește să revenim încă odată la autoritatea ilustrului *Mommsen*, mai cităm, ca document : *„elementul grec a fost pretutindeni preservat și protejat ; și, de și politica imperială (a Romei) cerea distrugerea acelui element, totuși, coloniile lor n'au fost nici distruse*, nici *latinizate*". Nu tot așa a fost cu elementul roman, în bună parte, *grecizat*...

Și acum, să trecem la un fenomen de o documentară psihologie : românii, de și au trecut prin atâtea vijelii, de și, din cauza împrejurărilor, s'au întors la viața primitivă pastorală, nu au perdut amintirea originei lor imperiale. Când papa Inocențiu scrie balcanicului Ioniță *că progenitorii lui se trag din vița romană*, el s'a bucurat că i s'a amintit de *sanguinis et patriae nostrae a qua descendimus*.

Despre ura acestui *asanid*, care dorea exterminarea Grecilor, nici nu mai vorbim ; dar ura lui era a întregului popor românesc față de *grecizanți*, probă că instinctul de conservare le-a arătat pe adevăratul dușman

Iată ce scrie rabinul Beniamin de Tudela vorbind despre Aromânii din Marea Valahie (Tesalia), pe cari îi caracterizează *de foarte viteji, sprinteni ca ciutele, adăugând că se coboară din munți, pradă și ucid pe Greci, și nimeni nu se poate război cu ei*... Curioși Greci romanizați erau acești Valahi ! Nu știu cum va fi explicând, Kir Keramopoulos, acest bizar atavism... Câți din acești Valahi, din Tesalia, nu vor fi fost asimilați de Greci ! Mulți s'au întrebat : cum se face, că în regiunea Olympului, unde Aromânii au avut o organizație quasi statală, n'au lăsat urme toponimice ? Răspundem : valuri de popoare străine, stratificate acolo, au șters amintirea ; apoi, cine s'a ocupat vr'odată cu cercetarea misterelor trecutului nostru viforos ? Popor hârșit, fără școli naționale, fără biserici, fără organizație, fără conducere, în vecinică luptă cu dușmanii și cu elementele naturii, noi n'am avut răgaz pentru preocupări de înaltă spiritualitate.

Ca să scoți lumină din întunerecul trecutului, trebuește un mare cercetător ; ceva mai mult ; o intuiție genială, care să facă să țâșnească scântei din cremenea dură a trecutului nostru ! Și, totuși, toponimia românească există în Tesalia.

Incepând dela poalele Olympului, din ținutul *Elasonei*, până la *Larisa*, denumirile de sate și de locuri dovedesc romanitatea ținutului.

Astfel avem : Vlaho-Livad ; satul *Vlahoiani*, locuit astăzi numai de greci garaguni, cari garaguni vor fi fost români ; mai avem târgul *Demenic* = *Domenicus* ; *Pretori* = *Praetorium* ; *Damaș* = *Damasius* ; *Galo-gavra*, râu ce trece prin *Damaș*. *Galo-gavra* înseamnă *Vadul Galilor* ; pe aci se vor fi prelins spre Termopile, apoi spre sanctuarul de la *Delphi*, *Galii*, după ce au străbătut Macedonia, arzând și pustiind ; și, curios : locuitorii Damașului, Greci acum, pronunță numele râului nu cu *g grecesc*, ci cu *g românesc*, păstrând fonetica latină...

Tot acolo avem muntele *Vigla* = *Vigilia*, precum și denumirea de *ciuma*, care, în dialect, înseamnă *colină*. Ce zice academicianul Keramopoulos ? Ce crede despre Vlahii din Tesalia de odinioară ? Unde or fi ? Oare nu s'or fi grecizat în decursul veacurilor ? Ba bine că nu ! *Cât sânge latin în vinele Elladei ! Cât sânge !* Keramopoulos inversează, însă, adevărul ! Chestie de metodă și de țeluri politice !

Și acum, să trecem la literatura istoriografică neogreacă ; ne vom opri la câteva paradigme spre a nu obosi pe cititor. Din onestitate profesională, spre a nu se pune în flagrant delict cu eternul adevăr istoric, sancționat de știința ocidentală, scriitorii neogreci, în bună parte, simfonizează în păreri, că Românii sunt coborâtorii legionarilor. Epirotul *Aravandinos*, de pildă, îi aduce în Macedonia, de prin ținuturile dunărene ; Ion Lambridi, din fosta provincie românească Zagor, — azi grecizată — precizează: *nici un dubiu de înrudirea Aromânilor cu Daco-Românii*. La fel scriu și Rangabé și Paparigopoulos. In schimb, politica statului grec a negat totdeauna existența neamului nostru ! Acum : O privire retrospectivă și asupra părerilor scriitorilor străini despre latinitatea neamului românesc și în special a ramurei sub-balcanice. *Cousinéry*, consul al Franței, în două rânduri în Macedonia, în lucrarea lui : *Voyage dans la Macédoine*, din 1831, scrie : *Valahii sunt vechii coloni ai Macedoniei ; această populație e curat romană* ; el îi consideră ca descendenți ai coloniilor romane din : Cassandra, *Philippi*, *Stobi*, *Dium*, adăugând că, din cauza tulburărilor din sec. XI au fost siliți să *se refugieze în munți, doritori de libertate și independență*.

Vorbesc — zice autorul — *latina și dacă îi întrebi de naționalitatea lor, îți răspund cu mândrie : Român !*

Pouqueville, celebrul scriitor, în scrierea sa : *Voyage dans la Grèce* (1820) zice că *Aromânii* nu *sunt nici Greci, nici Pelasgi, și laudă virtuțile lor, caracterul lor național, mândria și curajul lor moștenit dela strămoși* ; îi găsești pretutindeni, în fruntea *caravanelor, ca mari negustori, oameni întreprinzători, cu biblioteci în satele lor*, cu o moralitate mai mult de cât rigidă. Iată cum se exprimă el cu privire la originea Aromânilor : „Megalo-Vlahii din Pind se pretind urmași ai resturilor armatei lui Pompeiu, după înfrângerea dela Pharsala ; alții zic că sunt urmași ai unei colonii din Abruzzi ; sau : *les Valaques sont, à les entendre, la postèrité d'une colonie établie par Quintus Maximus dans la Taulantie (Muzachia). Ils revendiquent aver orgueil le nom de Roumain et brillent par des traits de couroge*". Clar. In amintirea poporului stăruia cunoștința despre străvechea lor origine romană. Cousinéry găsește triburi de Aromâni și în inima Greciei și afirmă că sunt *descendenții vechilor coloniști pe cari August i-a așezat în Corint și în Patras*. Dsecendenții acestora, sunt *Saracacianii*, astăzi complect grecizați, și despre cari Keramopoulos afirmă că ar *fi greci din timpuri imemoriale*. Probabil,

de după potopul lui Deucalion ! !... Am putea înmulți la infinit citatele, dar ne dăm seama că abuzăm de răbdarea cititorului într'o chestiune care nu suferă controversă. In concluzie : afirmațiunea d-lui Keramopoulos, cumcă la baza originei poporului aromânesc ar exista și sânge de eleni, e fundamental greșită din punct de vedere istoric ; este, pur și simplu, o teorie nouă, cu substrat politic. Noi nu negăm că *rassele* și națiunile nu sunt curate ca cristalul ; nu există popor fără amestec de *metiși* ; dar, dintre toate neamurile, neamul aromânesc este cel mai curat ; și se explică: retras în munți, fără contact și încrucișări cu popoare străine, s'a păstrat ca nimeni altul ; nu contestăm că vechii macedoneni nu s'au contopit cu elementul latin din Epiro-Macedonia ; dar macedonenii erau foarte puțin Greci și prea mult amestec de Illyri ; în schimb, putem afirma că latinitatea a dat mult sânge elenizmului ; și Grecii trebue să fie mândri de originea lor eleno-latină... Acesta este adevărul istoric : Noi, *Aromânii*, știm că descindem din vechile colonii de militari ai Romei, așezate în sudul peninsulei balcanice ; dovada cea mai bună este tipul — cel mai romanic posibil — și limba. Lucrul acesta îl constată și afirmă și cronicarii noștri : Miron Costin, Cantemir, C. Cantacuzino, cari vorbesc despre identitatea celor două ramuri latine: sud și nord dunăreană.

Există în dialectul nostru cuvinte arhaice latine cari denotă străvechea origine : *nearca* (noverca) ; *piculiu* (peculium) ; *pușcă* (posca) ; *virviridzare* (verberare) ; *fuști* (fustis) ; *nâiri de* la ira) = a se mânia) ; *açiră* (aquilă) ; *căvală* (cabalus) ; *ghinglă* (cingula) ; *căperdă* (coverta) ; *păreasemi* (quadragessima); *sufrunțeană* (sprâncene) ; supercilium=sprâncene ; auș= avus ; sân=sanus=sănătos; utri=uter=burduf; aratru=aratrum plug sarcliare=sarculare=a săpa ; auă=uva=struguri sinapi=sinapis =muștar; ariate=aries=berbece; armu=armus= umăr; cuculiu=cucullus=glugă, umflătură ; volbu=volvo=bucă=bucca=gură ; arină=arena=nisip ; aperire=aperio=a se lumina de zi la m. români; sărmăniță=sarmentum? trunchiu de copac=leagăn etc. etc coelum apertum=cer senin... Mai adăugăm la elementele lexicale și formele gramaticale ; aromânii zic : să *putearem, (potuerim), făcearim, cunoastearem etc. ;* mai au perfectul simplu latin: fregiu=frango=fregi, forme rămase din cea mai veche anticitate : muliere=mulier ; glindură=glandula, adică, pe 1 muiat. Deci : pe primul strat romanic, împuținat prin emigrațiuni în Dacia, după cucerirea ei de Trajan (fluxul) și mai târziu, s'a așezat al doilea strat, venit din Dacia aureliană (refluxul), din cauza invaziilor barbare și a elementului slav ce a disclocat elementul romanic, împingându-l spre sud. Din Carpați la Pind, dela marea neagră la Adriatica și marea Ionică, a fost și este unul și același popor, de aceiași rassă și origine, cu aceiași limbă și credință, care formează blocul masiv și indestructibil al cuceritorilor pământului — cari au fost Romanii...

Prin urmare, în baza datelor istorice, nu elementul grecesc a suferit pierderi, ci elementul latin, încă dela începutul zămislirii poporului nostru ; și, aceste pierderi au continuat, fără în-

trerupere, în cursul vremurilor. Prin școală și biserică, mai ales, elenizmul a provocat spărturi catastrofale în masa poporului nostru ; acum două veacuri, un călugăr grec, agent al Patriarhiei, a convertit la elenizm o provincie întreagă, cu peste patruzeci de sate, curat românești. Dovada ne-o dă chiar un scriitor grec, *Perraevos* anume, care scrie următoarele : *„aflu dela prietenul meu K. Asopiu că și un alt bun se datorește acestui sfânt bărbat (e vorba de călugărul Cozma), că nu puține comune ale Zagorului, din îndemnul și învățăturile lui, au părăsit limba vlahă, pe care o vorbeau până atunci, acceptând limba greacă" (reproduse de profesorul Diamandi în lucrarea lui meritoasă : Românii din Peninsula Balcanică).*

Nu ne îndoim, că *academicianul Keramopoulos* cunoaște, perfect de bine, situațiunea politică a elementului aromânesc din Macedonia ; știe câte presiuni s'au făcut și se fac pentru deznaționalizarea ultimilor rămășițe a coborâtorilor din vechii coloniști ai Romei : în cărțile didactice ale Grecilor s'a vorbit totdeauna de elenizm, nici odată de naționalitățile creștine conlocuitoare ; nici o hartă, nici o statistică care să amintească despre Aromâni ; în presa greacă, în broșuri, în publicistica de toată mâna, s'a negat cu stăruință existența neamului aromânesc ; ceva mai trist și mai incompatibil cu onoarea guvernelor, zise civilizate, între anii 1905—1915, bande de rău făcători, organizate pe teritoriul statului grecesc, au măcelărit sute de fruntași aromâni naționaliști ; au prădat, au despuiat, au incendiat ; numai în eroica citadelă a românismului din Pind, în naționalista comună Avela, au fost arse 136 de case, plus biserica Sf. Marii, Capodoperă de arhitectură și de frumuseți sculpturale.

Cum pretindem, atunci, ca istoricii greci să se împace cu eternele adevăruri istorice ? Istoria, pentru protagoniștii lor, nu e făclia care luminează și călăuzește în tenebroasele mistere ale trecutului, ci, instrument politic de propagandă, de negațiune, de rătăcire a spiritelor. Era firesc, prin urmare, ca *academicianul Keramopoulos* să vie cu erezii istorice ; nici măcar istoricii greci contimporani, în onestitatea lor profesională, cu toate tendințele lor politice de negațiune a *aromânizmului*, n'au îndrăznit să afirme ce a afirmat *academicianul*, precum am văzut.

Numai Keramopoulos cântă o melodie de flașnetă politică.

Ergo : teoria academicianului nu are nici o valoare istorică ; nici nu merită să fie amintită măcar ; e o rapsodie, bună pentru inveselirea *patriotarzilor* greci, atât, și nimic mai mult ; ea urmărește, totuși, un scop politic mai înalt, care este în tradiția greco-levantină : acela, anume, de a seduce pe Macedoromâni, ca să se lepede de graiul lor, punându-le în cap că ar fi *eleni romanizați ;* mai are ca substrat perfida insinuare de a convinge pe Românii din regat cumcă în deșert simpatizează cu chestiunea națională din Macedonia — întrucât Aromânii ar fi descendenții istețului *Odisevs ;* e, deci, politica *calului troian ;* iată de ce sub-titulăm : *Timeo Danaos !* Și mai este ceva : *academicianul Keramopoulos*, discutând solemn, în

fața areopagului științific al Greciei, o chestiune așa de gravă, are aerul de a sfătui guvernul grec de a recurge la orice mijloace de constrângere, față de naționalitatea aromânească, întrucât nu ar face altceva de cât să aducă în țarcul lor pe bietele oi răsnite de turma lor... Cât calcul și câtă erezie științifică !

Dar, se vede că mare e teama ce inspiră *gravilas romana* a Românilor de pretutindeni ; altfel nu ne-am explica ura pornită în contra lor ; oare Ungurii n'au contestat — totdeauna — continuitatea elementului românesc în Dacia ? Nu au falșificat statisticile Românilor din Transilvania ca să arăte străinilor mica lor însemnătate ? Nu au recurs — ca și Grecii — la toate mijloacele de siluire a conștiinții națioanle ? Se vede că așa vrea ursita neamului ; *prin încercări dureroase la biruință !* Nimic nu sfărâmă, însă, granitul structural al neamului românesc de pretutindeni : jertfe multe, dar sufletul a rămas marmură albă de altar nepângărit !... Și, suntem mândri de această robustă vitalitate și noblețe de rasă, or cât ne-ar bate valurile calomniei și ale urii !...

Rezumăm : Grecii n'au fost romanizați când cu colonizarea Macedoniei, întrucât veteranii romani apărau hotarele, nici de cum străji grecești, cum afirmă d. Keramopulos ; în timpul imperiului bizantin, romanii și imperiul lor suferă influențele grecești; în veacurile de ma itârziu, nu Aromânii (Valahii), popor de păstori, ar fi putut **românìza** pe Greci, o națiune care dispunea de cultură superioară, de organizație, de puterea bisericii — instrument activ în mâinele lor.. Atunci ? Fals și Aberație politică în teza d-lui Keramopulos !.. Falșificatorii n'au cuvânt însă în templul adevărului.

* * *

D. Vasile Diamandi-Amincianul, profesor și istoriograf neobosit, răspunde și d-sa, d-lui Keramopoulos, unind glasul său la acela al tuturor fruntașilor intelectuali macedo-ro mâni. Răspunde tot prin coloanele larg ospitaliere ale „Neamului Românesc“ :

D. profesor universitar Keramopoulos, membru al Academiei grecești din Atena, într'o conferință ținută chiar la Academie și publicată în ziarul atenian Kathimeriri din 29 și 31 Decembrie 1938 și din 1/4 și 5 Ianuarie 1939 și după ce vorbesc în partea 1-a de centrele aromânești: Mețova, Perivole Samarina, Abela si Gramoște, se agață apoi de cuvântul Aromâni, criticând cele scrise de Kekaomenos (Cecaumeni) și Chalcocondyle, la ctre voiu răspunde în articolul despre originea Aromânilor

In partea II-a spune că, Gopeșenii și Molovestenii sunt plugari ca și Megleniții amestecându-i cu Cumanii. Imi rezerv la timp răspunsul, după ce voiu trata pe larg originea latină a neamului Aromânesc în mod cronologic și documentat contra teoriei inventative a d-lui profesor Keramopoulos cum

că am fi Vlahofoni, adică greci romanizați; pe când paternitatea noastră latină e moștenită din moși, strămoși dela români.

Tot în partea II-a (Kathimerini din 2 Dec.) pomenește de teoria lui Roesler, de Aurelian, de Tomashek, de Irecek apoi de Beși, susținând că Beșii nu erau Daci și că Aromânii sunt veri de gradul al V-lea și al VI-lea cu Românii.

Tot în partea II-a, combate teoria lui Tomaschek privitoare la somațiunea făcută Aromânilor ca să se retragă în munți.

Tot în partea II-a (Kathymorini din 1 Ian. a. c.) susține că, Cuțovlahii n'au nici un pic de sânge nici un fel de rudenie de rasă cu Daco-Românii.

Domnul Keramopoulos e cu totul chinez în istorie, nu știe de manuscrisul referitor la viața Sfântului Dumitru, cel dela Salonic, pe care îl va vedea atât el, cât și alții care nu-l cunosc în articolul ce voiu trata originea neamului Aromânesc.

Tot în partea II spune că, limba aromânească nu este dialect românesc, prin urmare ambele dialecte provin din neolatină.

O fi competinte d. profesor Keramopoulos în arheologie, dar cu totul ignorant în filosofie, neavând măcar cunoștințe elementare. Dacă ar fi citit nu mai mult decât opera lui Anastase Theodor Cavaliotti intitulată: „Lexicon Ellinicon aplun, „Vlahicon che Arvaniticon“ de care pomenește și Sathas în lucrarea instituIată „Neorlliniki Filologhia“ pagina 495 (Atena 1868). Deasemenea n'a cetit remarcabila operă a lui Daniil Mihail Adam Hagi Moscopoleanul intitulată: „Isagoghiki Dia dascalia lexicon tetragloson ton tesavron Kinon dialecton. (Moscopole 1802); sunt sigur că, n'ar fi comis o așa de mare gafă filologică, care bine înțeles îi depreciază reputația lui de profesor universitar.

Tot în partea II-a sustine că, Vlahii nu sunt latini, nici Daco-Români.

In partea III-a (Kathimerini din 4 Ian. a. c.) pomenește de Paul Emilian și cucerirea Epirului și Macedoniei de armatele romane. Acest mare eveniment istoric întâmplat în anul în 22 Iunie 168 n d. Ch. ar fi baza originei noastre latine.

In partea IV-a (Kathimerini din 4 Ian. a. c.), spune cădații-păzitori puși sub comanda ofițerilor romani, învățau cu timpul limba latină, apoi erau trimiși ca veterani și ca păzitori stabili în locurile cele mai periculoase ale Macedoniei; iar în partea V-a (Kathimerini din 5 Ian. a. c.), continuă să susție că, toți veteranii, păzitorii locurilor din Epir și Macedonia erau autohtoni; cât cerul de pământ, așa și d. profesor Keramopoulos e departe de istorie, mirându-mă, cu câtă ușurință a tratat subiectul conferinței sale, nedându-și măcar osteneala să cerceteze cele scrise de Cesar în Comemntarii de Bello Civile cartea III-a cap. IV; pe V. Duruy în Histoire Romaine 7, III, paragraful XXVIII și cap. L VI, p. 312, Paris 1881, colecția autorilor latini de Nicard p. 393, Paris 1877, pe Cesar Cantu în Histoire Unicerselle 7/VI, p. 508 Paris 1893.

Tot în partea V-a ne mai spune, cu o crasă ușurință că Vlahii sunt greci, care și-au pierdut limba greacă ca și grecii din Asia Mică. Mare descoperire științifică-istorică-filologică a d-lui profesor Keramopoulos, care va rămâne de pomină în analele istorice ale actualului secol. A voit să rămâie nemuritor imitând pe Efesianul Erostrat incendiatorul templului Dianei. Dece nu și-a dat seama d. Keramopoulos că latinescu Aromânului diferă de al grecului că nu poate pronunța anumite litere latine ca: ce, ge, ze și altele, așa cum le pronunțăm noi Aromânii?

Tot în partea V-a continuă astfel: „Nu putem să jurăm că, printre soldații-păzitori nu s'au introdus și alte elemente, dar nu Daci". Aci e buba care îl doare pe d. Keramopoulos, și negri africani dacă erau, tot nu-l ustura pe d. Keramopoulos, cum îl ustură elemtul Dac; fiind imposibil, continuă d. Keramopoulos, ca un Dac să-și lase patria lui bogată, ducându-se în alte regiuni mai sărace. Iată motivul pentru care critică că cele scrise de Kekaomenos (Cecaumeni) și de Chalcocondyle.

Tot în partea V-a zice că, Justinian dizolvând corpurile de păzitori, aceștia au fost nevoiți ca să se ocupe cu păstoritul, coborîndu-se spre câmpie, unde au format Marea Valahie. O ne mai pomenită greșală istorică, de oarece Justinian trăia în secolul al VI-lea, în timp ce Marea Vallahie (Megali Vlahia) adică Thessalia de azi, a luat ființă în secolul al XI-lea. Halal de o așa conferință, d-le Keramopoulos, n'ai fi comis o așa grozavă gafă, dacă ai fi citit lucrarea lui Iorghiadi „I. Thessalia" (Atena 1880); a lui Vorțela „I. Ftiotis" p. 7. 267. 294 (Atena 1907); a lui G. Murnu „Marea Valahie"; G. Schlumberger în lucrarea lui intitulată: „Numismatique de l'Orient Latin" p. 376—383; „Sigelograhie de l'Empire Byzantin" p. 428—429: „Les Principautes franques du Levant" p. 61 unde zice: „Tessalia era atunci mai bine cunoscută sub numele de „Vlakie", „Terre des Vlacques", cu „Megalo-Vlaques". L. Heuzey în: „Excursion dans la Thessalie Turque en 1858" p. 97 și XII. L. Heuzey și Daumet în „Mission Archeologique en Macedoine" p. X. 45. 49 194. 243.

Tot în partea V-a compară cuvântul Vlah cu cuvântul egiptean „Felah", spunând că, atât în Egiptul de azi, cât și la Bizantini, Vlahi erau considerați ca oameni neciopliți. N'am întâmpinat în Cronicarii bizantini, nici în scriitori greci și străini o așa de ciudată utope ca cea emisă de Keramopoulos.

Tot în partea V-a se contrazice el însuși când spune: „Noi am fixat în lumina istoriei poziția Vlahilor-Greci în sânul marei familii elene ca un popor inteligent, sănătos, viteaz, foarte iubit, cum sunt de altfel rănitii de război, în luptele noastre seculare. Pe lângă celelalte suferințe pe care le-au suportat, au fost bulgarii, turcofonii și armenofonii renegații noștri și mulți altii, care și-au pierdut limba, dar nu nația".

Așa termină d. Kermapoulos, faimoasa sa conferință cu utopii inventive și fabuloase.

* * *

In toată Peninsula Balcanică, dela Dunăre și până la Marea Mediterană, dela Marea Neagră și până la Marea Adriatică, se află o populațiune, care după origine, limbă, obiceiuri, datine și credință, recheamă „Vechea Romă". Ginta latină este reprezentată prin Români, sau după propriul lor dialect Aromâni, sau Armâni.

Elementul romanic cu toată lungimea secolelor care s'au scurs dela formațiunea sa, cu toate năvălirile și primejdiile necurmate de care veșnic a fost amenințat ca să fie absorbit și stins, totuși a dăinuit, păstrându-și individualitatea sa etnică până în zilele noastre, ceeace însemnă tăria sa de vitalitate și cerbicie, cu care a fost înzestrat încă dela formațiunea sa.

Dăinuirea elementului romanic în Peninsula Balcanică, este încă o dovadă de puterinca origine latină a străbunilor noștri, acelor legiuni de oțel, care cu cât se întrebuințau, cu atât mai mult se oțeleau și se întăreau, ceeace constitue o dovadă de menirea și rolul acelor bravi soldați români care înfruntaseră toate schimbăciunile timpurilor, sdrobiseră tot ce le eșise în cale, întinzând dominațiunea romană nu numai în ținuturile balcanice, dar peste tot globul pământesc cunoscut pe atunci.

Apariția Romanilor în Peninsula Balcanică are loc în timpul celui de al doilea război punic; timp de două secole și jumătate au luptat Romanii cu ginții indigene din Peninsula Balcanică, până au isbutit să supuse pe Iliri și pe Traci. Luptele au fost crâncene, mult sânge s'a vărsat până când Romanii puseră stăpânire pe țara Ilirilor și a Tracilor.

Marele istoric al Greciei, aromânul Spiru Lambru, spune că un oarecare Metellus, intitulat Macedonicus, învinse pe pseudo Filip, reducând Macedonia în provincie romană la anul 148 în d. Chr., după Spiru Lambru, iar după marele istoric francez V. Duruy în anul 146 în d. Chr.

După învingerea lui Perseu, ultimul rege al Macedoniei, la Pydna, de către Paul Emiliu în 22 Iunie 168 în d. Chr., atât Epirul, unde s'au distrus 70 de orașe și dislocați 150.000 de Epiroți, care au fost transplantați în Italia din considerente politice, cât și Macedonia, au fost transformate în provincii romane înființându-se și stabilindu-se o mulțime de care se înmulțiră din zi în zi, devenind cu timpul însemnate centre romane.

Ca colonii distingem: Dyrachium, Buthrotum, Actium, Dyme, Patra, Corintu pe coastele Iliriei, Epirului și Greciei; Byllis, Duim, Cassandra, Pella, Thessalonica, Stobi, Berrohae, Philippe, în Macedonia.

In privința susziselor colonii, iată cum se exprimă istoricul italian Cesar Cantu: „Când Romanii voiau să trimită în afară
„o colonie, poporul adunat alegeau familele ce trebuiau să facă
„parte dintrânsa. Li se împărțea fiecăreia o porțiune din pă-
„mântul cucerit și toate împreună formau colonii organizate
„militărește sub conducerea a trei capi numiți Triumviri. Se-
„natul avea grijă ca nimica în colonie să nu fie în aparență
„deosebit de ceeace se petrecea la Roma. Aceste colonii nu de-

„veneau independente ca cetățile coloniilor grecești; cu cât do-„bândeau putere, ele n'au constituit în realitate decât o extin-„dere a Metropolei. Se vedeau formându-se alăturea cu ele alte „stabilimente alcătuite de noi străini, care adoptate sub nu-„mele de Municipii, aveau mai puțină vază și mai multă inde-„pendență. Dar și unele și celelalte se țineau strâns unite de „Roma, singura suverană, care părea ca un Patriarh în mijlocul „familiei. Consulul roman era un ales, un om de încredere, o „sentinelă, care datora postul de onoare bunei sale reputațiuni. „Orice colonie romană neorganizată militărește, la nevoie era „pepinieră de soldați. Duumvirii țineau locul Consulilor, „Quinquenalii în locul Centuriilor, Decemvirii în locul Preto-„rilor. Colonia era guvernată ca o republică sau comună ple-„biană, furnizând Romei soldați".

SONETE

— CUCOARELE —

Plutesc în nori triunghiuri de cucoare
Și țipă-amar de toamnă alungate,
Sinistrul glas prin aer trist străbate
Cerșind în van un strop mai cald de soare.

Ploae, vânturi și grindină le bate,
Ci ele merg — șiraguri călătoare —
Vor ajunge la țintă toate oare
Când drumu-i lung și mările sunt late!

Cocoare sunt și-a noastre visuri care
Vâslesc mereu din zare 'n altă zare,
Dar câte mor cu aripile frânte!

O clipă doar se'nalță către stele
Și cad de sus — aerolite grele —
Ne mai putând din țărnă să se-avânte!

II

— TOAMNA —

S'au desfundat a cerului isvoare —
De-o săptămână ploae și iar ploae,
Plopii vârful de toamnă își îndoae,
Pe stradă frunza risipită moare.

Prin străsini vântul cântă din cimpoae,
Un parastas e astăzi pentru soare;
Trec stoluri, trec, sub nouri sburătoare
Cu aripi ude, grele de șiroae.

Din când în când un țiuit de jale
De păsărele ce-au rămas în țară...
Peste sate plutesc de neguri pale —

Troița 'n deal stă tristă, solitară:
La ea s'abat drumeți trudiți din cale
Și'n dar aduc o lacrimă amară.

III

— ASFINȚIT —

Pe gânduri dus, din dealul plin de floare
Mă uit în larg la albele cătune;
In nimb de aur după munți apune
Al zilei zeu — strălucitorul soare.

Departe, 'n sat, începe lin să sune
Un clopot trist, căci mâne-i sărbătoare;
Domol, domol în aer glasu-i moare
Și totu-i sfânt, priveliștea minune!

Un har divin plutește peste toate,
Dar cine 'n vers să zugrăvească poate
Melancolia serilor tomnale!..

Pe drumul lung din nesfârșita zare
Se mișcă 'ncet un șir sărac de care
Ca'n timpul tău, mărite Decebale!

1939. Câmpulung.

IV

— VOIVOZII —

Dorm Voivozii în cripte seculare
Incununați cu sfânta vecinicie,
Pioși și buni, în cronici cum se scrie,
Au ctitorit atâtea vechi altare.

Spre-a-și apăra săraca lor moșie
In sunete de bucium la hotare
Luptă Ștefan cu oardele barbare,
Mihai cel brav cu-o'ntreagă 'mpărăție.

Eroi-martiri, ai vremilor trecute,
Dormiți acum sub lespezi reci și mute:
Voi, la urmași, lăsară-ți pildă vie

De fapte mari, de-avânturi ideale...
A noastre oști'mbrăcând a voastră zale
Ne-au dat, luptând, superba Românie!

V

— VENEȚIA —

E liniște funebră pe lagune.
Nici un sgomot de vâsle și galere,
S'a dus de mult a dogilor putere —
Al morții semn pe toate timpul pune

Canal Grande c'un freamăt de durere
Despre trecut atâtea lucruri spune :
A fost, cândva, Veneția minune,
Osânad-acum își suferă'n tăcere.

In palate de marmură curată
Candelabre nu ard ca altă dată,
Pe străzi nu vezi nici măști, nici carnavaluri,

In liniștea tăcerilor nocturne
Clădirile par mortuare urne
In care dorm apuse idealuri.

1936 **Nuși Tulliu**

FEATA și PICURARLU

Picurar cu percea lungă
Scoate oili di la strungă :

Plailu-plailu după eale
Ia-l la treile fântâneale ;

Aclo vine ună feată
Apă s'lia tu-ună găleată.

— „Feată, oaclișe Armână,
„Naltă, sveltă ca'nă dzână,

„Di un mes așteptu-araste
„Tra-s ți ved mușata maste ;

„Ți mutriam di pri măgulă
„Cum ți frândzi-ahât fudulă

„Truplu-andreptu, luminare,
„Ligăreauă tu imnare !

„Dă-mi, lea mică-un chic de apă,
„Vrearea truplu că mi-l sapă,

„Dă-mi, lea scumpă, și-ună gură,
„Feată lea, ocliu di-amură !

— „Taçi, lai gione picurare,
„Tradzi-ți calea, calea mare.

„Știi că-Armânele bășate
„Arămân nimăritate —

„Că-ași-u caftă-adetea ș'loclu —
„Vrearea s'o-ardă pira ș'foclu!"

—„Vrută, lungă sufrunțeauă,
„Greauă i vrearea, multu greauă,

„Ca s'nu-mi dai ună bășare
„Va si-mi mor di dor ș'cripare !

„Ți dau turma mea intreagă
„Mași di vreare mi deslagă,

„Ți dau găci, ți dau muldările,
„Stanea toată cu căldările,

„Mași dă-mi gura, că-ardu piră,
„Picurarili toți de-s miră,

„Feată lea, trandafilă,
„Moscu di garoafilă !

. . . .
. . . .

Feata-arâde si-s lișină
Ș'cătră stane plailu-alină !

Plailu-plailu, pri cărare,
Truplu-andreptu.... luminare....

Nuși Tulliu

GLOSAR : percea = chică ; mes = lună ; imnare = umblet; araste = prilej; măgulă = măgură; turuște = stână.

CUGETĂRI

Vanitoșii sunt tot așa de insetați după laude și lingușiri ca bolnavii de friguri după apă și bețivii după vin.

Omida, distrugând floarea pomilor, distruge rodul insuși, iar critica nedreaptă și neinteligentă, distrugând opera artistică, distruge pe insuși artistul.

Cânteclu a Cârvănarilor

S'culcă luna tu pădure,
Luna galbină de ceară,
Pri măgulă, la turuşte,
Se-avde suschir de flueară —
Că e Maiu şi primăveară!

Dormu munţîli grei şi-analţi,
Puili dormu tu cuibare,
Somnul frândze ş'cârvănarilı —
Visuri dulçi, cârvănare,
Mâne-ai cale lungă ş'mare!

Iarnă, veară, primăveană
Arăpas nu-aveţi vârnoară
Şi cu budzâle cripate
Alâgaţi di hoară-hoară
Cu virinlu tu inimoară!

Soarele v'arde, vă bat ploili,
Apă caldă beţi dit bară
Şi muşatele vă plângu
Că-aveţi bană multu-amară —
Ş'multu-area viniţi în hoară!

Sum hrisafea-aşa di lună
Voi, curmaţi, durmiţi dipriună....
Vise albe, lişor somnu,
Bună seară ş'noapte bună —
Ş'mâne iara cale bună!....

Nuşi Tulliu

GLOSAR: arăpas = odihnă; virin = venin; bară = apă stătoare; hrisafe = aur; curmaţi = obosiţi.

Maxime şi Cugetări

Tinereţea este ca aurora: avânt, strălucire şi frumuseţe; bătrâneţea ca apusul soarelui: umbră şi reculegere.

Lumea este un circ în care unii se exhibează până la istovire, înghiţindu-şi amărăciunile, iar alţii râd până la prostie şi degradare.

Mulţi se arată eroi când nu întâmpină nici o rezistenţă, devin totuşi Tersiţi la cea mai slabă înfrângere.

TROIŢA

Veche troiţă din satul
De pe dealul cu-albe flori
Câte ori la tine dorul
Nu mă poartă'n fapt de zori!
Eu te port în gând aevea
Cu Hristos pe cruce pus —
Unde-s însă anii tineri,
Unde-i timpul ce s'a dus!

Primăvară: fluturi, soare,
Doar e luna lui April,
Intorc vremea de-altă dată
Şi mă văd din nou copil...
E Duminică. Departe
Sună toaca la un schit,
Cu tovarăşii de joacă
Noi pornim cu pas grăbit:

Flori cu rouă să-ţi aducem
De pe câmpu 'mbălsămat,
Troiţă, iubirea noastră
Troiţă din vechiul sat!
Impletim cununi de roze —
Daruri pentru-al tău Isus...
Unde-i lumea de-altă dată
Unde-s anii ce s'au dus?!

Au murit de mult! Se poate
Insă-ţi tu să nu mai fii,
Ruinată de furtună
Şi de aspre vijelii....
Toţi purtăm osânda soartei,
Troiţă, din mândrul deal,
Vremea trece ca şi apa
Şi ne poartă-al vremii val!...

1938.

Nuşi Tulliu

Frângurele

Nu căuta nici odată în cutele sufleteşti ale prieteniei şi ale iubirii dacă vrei să păstrezi pe prieten şi pe femee căreia i-ai închinat inima.

Fă din inimă altar la care oficiază iubire de oameni, de adevăr şi de dreptate, de patrie şi de neam, căci, numai atunci ţi-ai făcut datoria pe pământ şi ai atins desăvârşirea ideală spre care tinde omenirea.

N. T.

CHEMARE LUI VODĂ

Feţi-Frumoşi, cari, ne'ncetat,
Foc şi moarte-aţi înfruntat,
Trupul ţării-i sfâşiat, —
Sus la datorie ?

Moştenirea din străbuni
Ne-o călcară căpcăuni
Şi ne-aduc sălbateci huni
Lanţul de sclavie.

Cine-i ticălos şi laş
Plece, treacă la vrăjmaş,
Ca să lase la urmaş
Pată pe vecie.

Numai răii, lanţul vor,
Cei viteji înving, sau mor,
De un mormânt de vânzător
Nimenea nu ştie.

Cine-şi varsă bucuros,
Sfântul sângelui prinos
Lângă steagul maestos,
După mine vie.

Poarte spada ca oştean,
Şi lovească în duşman
Ca om liber, ca moşnean
Intr'a lui moşie.

N'auziţi în zări suspin ?
Gem hotarele de chin,
Plânge sub călcâi strein
Vechia-ne mândrie.

Pentru jaf şi pângăriri,
Pentru-atâţia dragi martiri,
Ceasul dreptei răsplătiri
Trebue să vie.

Vom răzbi sau vom cădea,
Orice lovitură grea
Libertatea poartă încă,
Daţi cu bărbăţie.

Inainte, dragi feciori,
Să pornim răbunători
Spre duşmani cotropitori :
Cruntă vijelie.

I. U. Soricu

NOTĂ. — Bătălia dela Bannokburn, în care Scoţienii, conduşi de Bruce, un erou care a devenit apoi rege al ţării sale, au învins pe Engleji conduşi de regele Eduard II, şi au câştigat independenţa ţării lor, pentru care au mai luptat şi mai înainte sub conducerea altui erou, Wallace.

Poezia lui Bruce în care aminteşte luptele din trecut a devenit imnul naţional scoţian. Inspirându-se dintr'însa şi în forma în care este scrisă poezia engleză, poetul nostru I. U. Soricu, a scris în timpul marelui nostru războiu o „Chemarea lui Vodă".

(Din *Robert Burns* poetul ţărănimii, introducere şi traduceri de Petre Grimm, 1925, Cluj).

FREAMĂT DE PĂDURE

Am cotit, depe cărarea dreaptă la stânga şi am intrat în pădure. Cu un beţigaş am început să adun răşina care curgea, ca lacrimi curate din scoarţa brazilor. O tăetură proaspătă, un nume de fată, tăiat de vre-un naiv în cel mai drept brad. Lacrimile curg. Ce-i de vină bradul că inima unui rătăcit s'a aprins? Văd bine că-l doare.

Trec înnainte. Tot mai afund în pădure. Intr'un afiniş verde, lungit pe spate. îl văd pe Haro stând nemişcat, cu mânile sub cap.

— Tu aici? Ce faci?

El se ridică într'o rână şi-şi începu tirada.

— „Ascult freamătul pădurei. E un cântec nespus de dulce. Imi pătrunde în suflet, mă farmecă şi peste încleştarea patimilor aruncă vălul binecuvântat al uitărei. Mă simt aşa de bun. Aşa de bun şi de înţelegător.

Ascult freamătul pădurei. Aş vrea să-l ascult cu sufletul din alte vremuri, când pentru mine florile aveau glas de înger şi stelele nopţei ştiau să tălmăcească viitorul. Ascult freamătul pădurei. Aş vrea să-l ascult cu sufletul din alte vremuri, când pentru mine florile aveau glas de înger şi stelele nopţei ştiau să tălmăcească viitorul. Ascult freamătul pădurei copilăriei mele şi mă simt iarăş copilul cu ochii cuminţi, în cari se răsfrânge seninul cerului. Sau e numai o părere? De multe ori ne credem aşa de nevinovaţi, pe când, dacă ne-am întreba stăruitor, am vedea că în cutele inimei noastre purtăm, ca un ghimpe veninos, sămânţa urei şi dorul de răzbunare. Pe cine? Pe ce? Poate pe propriul nostru fel de a fi.

Ascult freamătul pădurei. Atâtea sunete, atâtea tremurări uşoare s'au împreunat într'o orchestră ciudată. Un cântec care vorbeşte tuturor inimilor, care vorbeşte şi are răsunet în toate piepturile. Il înţelegi cum vrei, sau cum vrea puterea, care te duce şi e stăpână pe tine în vieaţă. Un cântec în care un maestru nebun, într'un moment de supremă inspirare a cuprins vieaţa noastră, împletind într'o cunună veşnică visurile şi patimile ei.

Câte nu deslușești într'un freamăt de codru! Ascultă. Nu se simt în notele aspre, țiuitoare, eternul vaer al celor mulți și îngenunchiați? Și nu te înfioară? El nu spune că sunt fericiți cei ce plâng. El spune că aceia sunt mulți și sunt buni. Sunt atâtea chemări. E strigătul de revoltă al celor însetați după dreptate. E ruga lor, căci ei știu să se închine. Vântul a prins-o 'n pribegia lui și o spune brazilor, și-o șoptește ulmilor singuratici.

În îngânarea dulce ca un cântec de mamă lângă leagăn, n'auzi cântarea celor cari o clipă au avut iluzia fericirei?

Ascult freamătul pădurei. Acum el are ceva din pornirile unui suflet pe care nu l-au putut potoli nici rănile primite în luptă, nici căldura iubirei, nici ura, nici indiferența. Are ceva asemănător cântecului de vifor. O, viforul, câte știe el să spună! În marșul lui a smuls din atâtea inimi accente de mândrie, de nepăsare, de durere și desnădejde.

Freamătul pădurei crește. Și sufletul meu se întunecă. Și'n sufletul meu este ironia viforului. Iar viforul îmi aduce în minte un chip frumos de fată și-mi aduce în minte o poveste pe care am trăit-o numai eu, pe care o știu numai eu. Căci n'am mai spus-o nimănui. La ce-ar mai ști-o și alții? Nu cred c'ar fi priceput-o și nici n'ar fi prețuit-o ca mine.

Viforul îmi aduce aminte de ura care clocotește în suflete. Și povestea mea e povestea primei porniri de ură, pe care am simțit-o, care mi-a orbit judecata, m'a făcut să-mi uit de rostul meu întreg. Mi-a armat dreapta și cu glas de demon poruncitor mi-a zis: Lovește! Lovește bine! Lovește fără de greș. Lovește fără a te mai gândi la ce va urma.

Așa vorbea glasul urei atunci, în după amiaza aceia grozavă de Ianuarie. Când salcâmii trosneau, învesmântați în mantaua lor de ghiață și nămeții loveau în ferestrile casei, de nu mai putea pricepe: De unde atâta deslănțuire de furie asupra lumei?

Nu era nimeni pe stradă. Dar nu mă gândeam la cei de afară. Mă durea inima de cei din lăuntru.

În casă eram doi. Eu și ea. Și mai era și al treilea, pe care nu-l vedeam, dar a cărui prezență o simțeam fie-care: Nenorocul. Ne urmărise mult pe căi deosebite. Își bătuse joc de visurile noastre. Îngrădise cu spini drumul nostru, punând stavilă avutului anilor noștri tineri. Și acum, după-ce ne adusese unul lângă altul, se uita nemilostiv la noi. Îi auzeam râsul ironic. Îi auzeam vorbele crude. Și gândul că el e aproape ne înfiora. Și teama că nu ne va părăsi ne chinuia pe amândoi.

El, nenorocul. Stinsese focul în sobă, cobora amurgul peste oraș. Făcea să tremure ferestile. Învinețise obrajii și buzele ei și în ochii mei revărsase întunericul iadului. El știa că ne chinue. Râdea de îndrăsneala visurilor noastre, de curajul cu care-am pornit spre-altă lume, de mândria de a fi voit să ne ridicăm singuri. Și râsul lui hain îl înțelegeam. Dar nu ziceam nimica.

Uneori ea, copila bogată în visuri și amăgiri ofta prelung. Se uita la mine cu ochii ei frumoși de copil pizmuit de soarte.

Și eu nu aveam nici măcar curajul s'o mângâi. Pot vorbele bune să încălzească mânile cari tremură de frig? Sărutările pot ele sătura o gură flămândă? Nenorocul hohotea. Și hohotul lui răsuna în adâncul sufletului nostru.

Amurgul cădea greu peste oraș și peste noi. Peste noi amândoi. Prin geamul înghețat deslușii, afară, în curte o siluetă, pe care o cunoșteam. Era unul dintre cei cari știu să vândă tot. Știu să vândă cu preț bun. Unul dintre cei cari își vinde credința, conștiința și sufletul. Care s'a rupt din mijlocul celor cari așteaptă, a plătit birul renunțărei la ori-ce ideal, și în schimb și-a cumpărat blană, echipagiu, abonament la operă. Era roșu și rotund la față. Și ochii îi ținea anume par'că închiși ca să nu poată deslusi nimeni într'înșii sigilul infamiei.

Se apropie de fereastră. Simțeam cum îmi scad puterile. Înaintea ochilor mi se lăsă noaptea fără de hotare. Brațele îmi căzură obosite de-alungul jiltului.

— Ce vrea canalia? Cine l-a chemat aici?

Fata mă învălui într'o privire temătoare de copil fără de noroc.

— Nimenea. De-ar fi venit chemat, tu n'ai fi aici. Pe tine te-am chemat. Anume te-am chemat. Pe tine.

Suci cheia în ușe și veni aproape de mine. Mă cuprinse în brațe. Începu să mă mângâie pe frunte, pe ochi, pe obrajii înghețați. Mâna ei mică tremura.

— Pe tine te-am chemat. Pe tine te-am chemat!

Cel de afară se opri și bătu în fereastră. Odată. De două ori. Așteaptă. Nimic. Bătu de trei ori și așteaptă iară. Fata mă cuprinse după gât. Simțeam lacrimile ei calde pe obrajii mei. Și lacrimile ei mă ardeau, mă dureau de'mi venea să țip, să strig, să audă o lume. Să plângă o lume cu ea. O lume să blesteme cu mine

Am tras revolverul din buzunar și am ochit bine. Acolo, în partea stângă, unde bănuiam inima vândutului. O detunătură scurtă. Fereastră sări în țăndări. Cel de afară căzu mototol în zăpadă. Fata sări din brațele mele și mă privi îngrozită.

— Ce-ai făcut?

— Nimica!

Am luat o coală de hârtie și am lipit-o la geam. M'am așezat apoi pe scaun, urmărind mișcările hienei sângerate, care se ridică încet și, mai mult târându-se, se pierdu în amurgul trist de Ianuarie.

— A plecat?

Fata îmi cuprinse genunchii, îmi săruta mâinile ca robul scăpat de la peire.

— Fii bine cuvântat! Fie binecuvântată clipa, care mi te-a scos în cale. Socrele meu. Lumina mea. Fii bine cuvântat.

Afară viforul contenise. Se făcuse liniște. Orașul par'ca adormise somnul de veci. Numai noi mai trăiam. Noi amândoi. Părăsiți de Dumnezeu și de moarte. Părăsiți până și de nenorocul, pe care-l simțeam cum se depărtează, scrâșnind amenințător.

— Te-am biruit. Te-am biruit!

Un val de căldură nespus de dulce se cobori peste sufletul meu. Departe, în zarea plumburie zării fantoma blândă a fericirei. Parcă mă chema unde-va. Unde?

Ascult freamătul pădurei. Câte taine nu acopere el. Eu le știu. Eu le înțeleg. Dar din toate notele-i bizare mai mult mă farmecă cele cari se aseamănă cu glasul viforului din după amiaza acea tristă de Ianuarie.

O văd pe ea, pe prietena bună, galbenă ca ceara. Văd mâna ei cercând cheia. Simt toată revolta, toată ura celor fără de noroc împotriva exploatatorilor suferinței și tinereței obidite. Aud o clipă pocnetul revolverului.

Apoi iar se face liniște. Acordurile freamătului se schimbă în marș de triumf. Din împletirea atâtor sunete desprind poruncitor un strigăt care copleșește lumea întreagă de note și acorduri:

— Inainte! Tot mai înainte. In ciuda vieței, care ne poartă atâta nenoroc și atâtea amăgiri!..."

ION OARGA

PLÂNS DE BUCIUM

Plâns de bucium în surdină
Sub beteala de argint
Bate 'n clarul cel de lună
Peste 'ndureratul Pind.

Pătimirile de veacuri
Intr'o lacrimă le strâng...,
Dar atunci răpus de jale
Iar în noapte 'ncep să plâng

O, de dorul amintirii
Buciume, de ce-mi re'nvii
Peste satele pindene
Vitrege melancolii !

— Jalnic cânt al suferinții
Susurat peste răzor,
Plânsul tău e plâns de bucium
Sau ni-e plânsul tuturor ?

Ion Gh. Scrima

Cronica Literară

ADEVĂRATA POEZIE

„Părerile se împart asupra poeziei. Se ajungea ea pe sine ? Este o trecere de vreme, plăcerea supremă a spiritului? Este stăpână sau slujitoare ? Este un simplu mijloc de expresie, mai perfect, — dacă voiți — în serviciul unei voințí cercetătoare, ale cărei intenții merg mai departe decât plăcerea cântecului ? Sunt și au fost cugetători cari au crezut că poezia este un fel de religie, iar poetul este magul, preutul, profetul. Este anticul vates, interpretul zeilor... Astfel s'a crezut Victor Hugo toată viața. Cei mai hirotonisiți preuți, când îi aveți printre voi ?"

Așa scrie distinsul esseist al lui Le Temps, în „Curierul literar, din 11 April 1939 — d. Emile Henriot.

Concluziile la care ajunge, printr'o strălucită excursie în serie mare a spiritelor geniale, nu ne interesează : Pentru că d. Henriot, pornind dela marii maeștri ai criticei franceze, era un pozitivist sau mai bine zis, un cercetător de „realități".

Epoca acestei divine „realități", — a fanteziii întruchipate în noi — a trecut din nefericire, fără voaia noastră.

Poezia este de un singur fel : adevărată. Pentru a fi adevărată trebuește însutit trăită, înmiit pătrunsă, în cele mai adânci cute ale inimei, și divin exprimată. — Nici nu există nici mai mare nici mai mică, nici de drepta, nici de stânga; există un singur fel de poezie.

Se confundă de multe ori, versificația cu poezia, potriveală de sine sau o înșelătorie asonantă, mai mult desonantă.

Căci, dacă tot ce ne este mai drag, mai scump sufletului, partea cea mai dumnezeiască din noi, poate fi o marfă oare-care — atunci, nu e nici de cum poezie și nu va fi niciodată.

Dacă vei citi o poesie de Goethe sau Lamartine uiți dispoziția rea; cu durere de cap — sau plictisit — nu înțelegi nimic.

Trebue să știi să citeșit poesia — s'o zici, cine poate uita cum recită dacă a auzit vr'odată, pe Alexandru Macedonski, pe Ionel Pavelescu, pe Oreste — ca să nu mai vorbim decât de cei morți, — sau pe Ion Luca Caragiale ?

Mai mult decât autorii de talent sau de geniu, scriitorii, și mai cuseamă poeții —trebue să știe a-și zice poes.ile

Dar poesia adevărată o cauți ca o supremă consolare. In momente foarte grele, un vers frumos, o strofă melodioasă, o pagină din marii poeți ai omenirii și ești transportat, fericit, chiar pentru o clipă !

Fără poesie nu există creație adevărată și nici limbă civilisată. Poeții cioplesc în dalta geniului lor vocabularul limbei și o înalță în spre zei.

Câte cuvinte, cari păreau neologisme caricaturale, pe timpul lor, din Macedonski, azi n'au intrat în limbă și formează patrimoniul sacru al limbei ?

Marii poeți, apoi, ca și musca prinsă în aurul chilimbarului, încrustă în diamant gândirile și însușirile unui popor.

Poesia este eternul din noi, — protoplasma ființei și a sufletului nostru. Anticii, în limbajul lor simbolic, o numea limba zeilor. Și este.

Ni s'a părut curios că Victor Eftimiu — din motive personale — a căutat să loviască în magistrul nostru iubit, în d. profesor George Murnu.

Numai fanatismul său poetic, vasta sa cultură clasică, răbdarea uriașe de a turna într'o limbă nouă și neformată — ca a noastră — grandioasele epopei homerice — de o artă, de o bogăție, de o frumusețe infinită, l-au determinat să sacrifice decenii pentru a ne reda în românește Iliada și Odysseia.

A căuta pete, într'o lucrare, în care intră cinsprezece mii de exametri, în fie-care epopee, — este lucru ușor. Dar, pentru cititorul desinteresat, îl rugăm a reciti cântul al VI-lea — al XVII-lea și mai ales al XXI-lea din Iliada, unde traducerea se ridică la înălțimea originalului — pentru a-ți da seama de extraordinarele merite ale traducătorului român, el însuși puternic poet și clasicist de primisimă importanță.

Nici Francesii — cari au numai traduceri în proză — nici Pope, nici Voss, n'au ajuns perfecțiunea exametrului dactilic, înnălțându-l la limba zeilor ca George Murnu.

Prietenul Victor Eftimiu a făcut o faptă rea, — atacând pe nedrept și cu patimă — pe unul din cei mai mari și mai autentici dascăli ai tinerimii și ai culturii noastre.

Ar trebui citită batjocura lui Lovinescu Eugenică — căreia îi se zice traducerea Odysseii — ca și o nouă caricatură ce pregătesc Fundațiile regale, intitulând traducerea Iliadei, opera unui dăscălaș cretin, pentru a vedea și a compara ce e bun, de ce este rău, frumos de înjositor, — poți face comparație între trandafiri și buruenile infecte de pe băligar.

ION FOTI

Cugetări

Scepticismul? Vermele care roade rădăcina plantei înainte de a lega rod.

Nu vă încredeți în oamenii lăudăroși și prezumțioși: prezumția și lauda nu sunt totdeauna talent și capacitate.

CUM SE NAȘTE O REVISTĂ

Nu e tânăr, nu e grup de tineri, — fie constituiți în cenaclu, fie simpli adoratori ai Muzelor — care să nu dorească darea în vileag a unei reviste sau publicații, în care să apară la lumină „monumentele" lor de artă nemuritoare.

Incearcă scoaterea unui număr, a două numere, — rar ating trei — și publicația își suspendă apariția — pentru lipsa de fonduri.

Cenaclurile nu dau reviste viabile, decât dacă sunt și grupări politice. Cazul evident al „Convorbirilor literare", al „Vieței Românești", etc. Dar atunci e vorba de curente literare sau politice ,de răspunderi mai mari, ce n'au a face cu grupul restrâns al camarzilor entuziaști pentru poezie.

Revista, pentru a trăi, are nevoie de o bază materială, care i-o dă **organizația politică** sau **culturală** și, apoi fondurile eventuale de ajutor din afară. Trăinicia mai depinde de maxima lui Horațiu, a uni utilul cu frumosul, utile cum dulci.

Și aci e vorba de directive bine definite și de colaborări serioase și permanente.

Noi am încercat o revistă în stil mare, „Propilee Literare", cu mijloace întinse, dar, după doi ani de înflorire și doi ani de vegetare, am sucombat.

Cauza : la noi, se citește foarte puțin și organizarea unei contribuții individuale e mai grea.

„Dimândarea" a avut un început bun, acum, în urmă, însă, am dat de dificultăți, pe cari sperăm—că le vom învinge.

Această revistă este o necesitate pentru Românii din Peninsula Balcanică și chiar necesară în București și în țară.

Se vorbește, întâi, despre Macedo-Români, și se scrie despre ei și despre tot ce-i privește.

Dar tinerii de azi ar trebui să se ocupe mai mult de acest organ, care voim să fie al lor și pentru ei. Noi, mai bătrâni, suntem trecători și am dori o permanență, măcar la o foaie de a noastră cu caracter atât de educativ și cultural.

Și fiecare familie macedo- română trebuie să aibă pe masă un organ al ei; care amintește despre cei ce nu sunt aici, cari scrie despre ei, și care ține nestinsă făclia vieții și sufletului macedo-român, în marea masă a românismului.

Sunt Macedo-Români în Țară, în Jugoslavia (vechea Serbie) și în Bulgaria.

Printr'un organ de publicitate ca al nostru se face legătura sufletească și se creiază raporturi indisolubile între membrii familiei împrăștiate.

Dimândarea" este o vastă de lumină pentru toți și trebue ca toți, sub orice formă și cu toate mijloacele, s'o susție.

S. R.

Amurguri de toamnă, de Ion Foti

D. Foti a publicat, de curând, un volum de poezii, intitulat: „**Amurguri de Toamnă**". Volumul cuprinde 53 de catrene, diferite, alte poezii și un poem: **Strămoșii**. Autorul este mai mult decât cunoscut în literatură, ca să aibă nevoe de recomandații: scriitor cu însușiri multiple în proză, d-sa n'a neglijat nici versul. Avem impresia că substratul lui psihic ar fi sensibilitatea poetică, dar, nevoile vieții l'au împins spre activitatea de publicistică cotidiană, de cugetare și de luptă pentru un ideal artistic și național în devenire. Cine a citit articolele d-sale, din diferite reviste, știe ce forță temperamentală, ce claritate de gândire și ce seriozitate de cultură caracterizează personalitatea compatriotului nostru.

Poezia, cu toate valurile vieții, l-a preocupat în mod constant, totuși; căci, a publica versuri, la o vârstă de plină maturitate, într'o vreme când muzeele au părăsit Heliconul, dezgustate de cimpoaele atâtor versificatori îndrăzneți, însemneaza că fondul psihic — cum am spus — năzuește spre creație de artă superioară, care este poezia.

Amurguri de Toamnă, ultimul volum al d-lui Foti, conține un buchet de poezii erotice, de o factură simplă, **catrene**, de o captivantă frumusețe. Ca să le găsești o comparație, acestor versuri adânc simțite și plastic sensibilizate de poet, trebue să mergi, câte odată, până la poeții orientali, — întru atâta suavitatea și anologia este izbitoare. Intr'adevăr, personal cred că poezia este gingășie de formă și de simțire: filosofia, cugetarea masivă și spectaculoasă, n'au ce căuta în lirică; aceste manifestări de rațiune pură pot fi încadrate în poezia didactică...

D. Foti pare că a înțeles acest adevăr; pe vremuri — pare-mi-se — s'a îndeletnicit cu versul de amploare, cu poezia rațională; în volumul recent se menține pe terenul strict al poeziei subiective — al lirizmului. Și e bine, căci, ne dă prilejul de a scormoni în tainele sbuciumului sufletesc al omului și al poetului. E fapt cunoscut: sentimentele adânci, comprimate, izbucnesc, de multe ori, violent; iar ce este violent, se exprimă în forme scurte, lapidare — nici de cum în perioade pompoase sau în lungi versuri alecsandrine. **Catrenele lui Foti** fac parte din grupul formei lapidare, cum era și natural.

Iată o strofă:

Mă furișam încet spre gard
Dar nu erai — s'nflăcări ard
Și trup și suflet împreună —
Că vorba ta a fost minciună.

Simplu, dar cuprinzător! Așteptarea înfrigurată a poetului este amar deziluzionată; dragostea, în care dânsul crede ca în ceva sfânt, e o minciună; femeea, întruparea tuturor nazuințelor sale, este o... perfidă... Atunci, amărit, cu iluziile spulberate, **trupul și sufletul ard**, de dragoste, dar și de mânia de a nu se răspunde la așteptarea lui chinuitoare... In patru versuri, avem o întreagă situațiune sufletească de o acută exasperare...

Alt catren:

Mai roșie ca trandafirul
Erai, când hoțoman, zefirul
Voalul fluturându-ți sus
Trăda tot farmecu-ți nespus.

Prin comparație mă gândesc la versurile celebrului poet Hafir:

Roza este frumoasă
Pentrucă obrazul iubitei e frumos.

Un alt catren de o delicioasă frăgezime de sentiment:

De când te știu că mă iubești
Mă rog puterilor cerești
Să te'nflorească mai frumoasă
Tu, singura-mi podoabă'n casă.

Fără a stabili comparații cu strofa marelui Eminescu, ne vin înnainte versurile:

In privazul negru-al vieții
E icoană de lumină...

Ne oprim la aceste reproduceri, căci facem o simplă recenzie, nu o critică largă și amănunțită. Cine vrea să-și facă o idee de **ansamblu**, să cetească volumul întreg.

Cum am spus, la început, **Amurguri de Toamnă** cuprind și poezii de alt gen, de o expresivă sensibilitate și de o factură artistică mai mult decât frumoasă

Sub palmier, prea fericitul doarme
Departe de cetatea ce-l iubise:
Cu pleoape împietrite, fără vise,
Nimic nu poate liniștea să-i sfarme!

sau:

Plăceri gustai din crude renunțări,
Din trandafir eu cunoscui doar spini...

Strămoșii e un poem în gen epic; fiind doar schițat, nu putem anticipa în aprecieri; credem că ar fi conceput pe un plan vast, dat fiind subiectul, și că, o muncă titanică, ar istovi un talent, cât de puternic. apoi epicul e perimat astăzi, și

credem, din pricină că numai e suflul homeric și virgilian, nici mediul favorabil grandioaselor plăzmuiri, cari cer alte crezuri și alte credințe. Totuși, începutul **Strămoșilor** e mai mult decât avântat și promițător. D. Foti pare că e hotărît să renunțe la continuarea poemului și, după a noastră părere, ar fi o greșală. Operele de **longue haleine** sunt grele, ce e drept, dar au meritul de a înteți energia cratoare; și, fără strădanii, nu există progres.

NUȘI TULLIU

ION U. SORICU

In urletele hărmălaiei critice, cu Lovinești, Cioculești, etc., publicul zăpăcit se îndeasă la vederea monștrilor creați, pentru admirare, stupide și caricaturale figuri de „poeți", ca Arghezi, Bacovia, Aderca, Camil Baltazar, etc., și netoții cască gură la toate dihăniile mai unsuroase sau metafizice — adevărate buboaie de hydropism literar. Poezia adevărată o găsim, ca o cenușereasă, ea apare curată și fălnică în „Păinea Neagră" a lui Soricu.

Poetul epopeei naționale, din crâncenii ani 1916—1919, din doinele voinicești, ce rămân cea mai bună poezie a războiului de întregire a neamului; cântărețul subtil și goethean din „Pasere măiastră", volum de adâncă și limpede inspirație — trecând, prin satirile puternice ale Popeștilor fără onoare și rușine; Ion U. Soricu în „Pâinea neagră", și-a definit un loc mare în literatura noastră.

Nimeni, de copil, de decenii, ca dânsul, n'au scormonit cu mai multă patimă, cu atâta pricepere și cu atâta spor, — ca o albină neobosită, ca o furnică uriașe din Gulliver — întreaga noastră poesie populară, toată comoara de povești, legende, cimilituri, strigături, enigme și expresii ale folklorului nostru.

Apoi trăește și a trăit, ca un iluminat, toată istoria chinuită, tragică, dar și mândră în durerea a acestui neam netericit de ciobani și țărani, de târgoveți necăjiți, de stpâni silnici și obraznici.

In satiră, în poezia senină, ca și în proza polemistului, este aceiași retopire lăuntrică a unui vis spre realizare, o revolta teribilă contra unei stări, o beatitudine plastică într'o idilă ce se înfiripează, ca un nor pe cer, luat de vânt.

Poate, nicăeri, nu este redată, întreaga personalitate și înalta valoare literară a artistului, ca în sonetele „Păstorii".

I

Cu depărtarea zărilor albastre
Ne-am înfrățit privirile și pasul,
Măreții munți ne sunt iconostasul
Și stelele sunt candelele noastre.

Ne rânduesc izvoarele popasul
La poalele ruinele de castre,
Ecourile stâncilor sihastre
Inaripează clopotelor glasul.

Târziu, în limpezi ochiuri de pădure,
Un hătru'n jurul focului ne-adună,
Cuvântul lui începe să ne fure.

Și cântec nou din fluere răsună,
Iar sus, deasupra piscurilor sure,
Ne'ngână galeș fratele din lună...

II

Si prin cununa verzilor vlăstari
Ne trece băltărețul vânt prin chică,
Și crivățul, văzduhul când despică,
Lovește'n noi ca'n trainicii stejari.

Noi ne'nfrățim cu urșii la poică,
Aducem sare cerbilor hoinari,
Și când ne-ajunge dorul, solitari,
Cântăm cu amărâta turturică.

Simțim securea vremurilor noi
La ramura păstorilor de viță.
Sirenele streine din zăvoi

Incep s'alunge mierla cea pestriță.
Ci neschimbați o să rămânem noi
Cu bucălaia noastră miorițță.

III

Căci multe-am învățat, în zări umblând.
Iși țese codrul verzile veștminte,
Iși chiamă cântăreții să-l aiinte
Si toamna-l lasă toate rând pe rând.

Ci noi din legiuirea firei sfinte
Urmăm al adevărului comând,
Mai tare decât noi și-al nostru gând
E viața care merge înainte.

In îndemnarea turmei călătoare
Veghem ale vieții plăsmuiri,
Deschidem căi și desfundăm izvoare,

Să prindă-ale vulturilor rotiri,
Dăm pilda de curată întrupare
A libertăței, în sânul mamei firi!...

Am redat, în întregime trei bucăți pentru a se vedea puternica persnalitate a poetului; orgolioasa atitudine a unui poet de rasă, care vorbește din străfunduri sufletești.

Fie-că e duios în trecătoare strofe către domni cu nume romane, fie că se ridică, nou Juvenal, contra putregaiului social sau politic, fie că se complace în lenevoase stihuri voite, cari sunt lava nerăcită încă a unui vulcan, poetul trăește, cântă, suferă, blestemă cu poporul.

Ion U. Soricu este un poet național, iar „Pânea neagră" cuprinde toate fețele sufletului nației, în cele mai ascunse cute, ca și în cele mai vederoase atitudini

Ce splendidă e a doua bucată din **PLUGARII**:

Bărboșii Schiți și Geții și Sarmații
Și Dacii ce știau frumos să moară,
Cohorte de Romani ce'ntâia oară
Ingenunchiară în fața lor Carpații,

Cu sânge cald pământul frământară,
Și generații după generații
Ținură piept puhoiului de nații,
Ce-și căuta o vatră și o țară.

Ca spicul din sămânța aruncată,
Noi nu me naștem între perne moi,
Ci răsărim pe brazda răsturnată,

Vlăstare din sămânță de eroi,
Și, de-i vor alunga din cer odată,
Pe Dumnezeu îl vom primi la noi.

Ion U. Soricu este și un neobosit traducător ne-a redat, în versuri de foc, pe cele mai caracteristice poesii ale marelui poet ungur Petoeffi.

A tălmăcit pe Faust întreg, creând o operă monumentală.

Printre poeții „minori" sau caricaturile poetizante, — în afară de câțiva meritoși — nu și-a găsit locul în decernarea Premiilor Naționale cel mai autentic poet al nației și cel mai însemnat cântăreț dintre cei de azi: Ion U. Soricu.

Ion Soricu e ardelean, neam de baci și ciobani, care constitue fala nației dacoromâne. Se trage din aceia cari au fost cei mai buni ostași ai împăraților germani din Viena, popor de rasă nobilă și veche, muncitor neobosit, luptător până la ultima picătură de sânge.

Din această rasă împărătească, cu pecetea impregnată a Romei, Soricu, avea ce să trăiască, ce să cânte, ce să preamărească.

Poesia lui este rezultanta marilor frământări ale poporului nostru, simbolul marilor lupte și aspirațiuni a adâncelor dorinți și cuceriri sufletești, deci este o poesie prototip a națiunei române

ION FOTI

Culturale

DE TOATE

Judecata contimporanilor

La zicătoarea că nimeni nu este profet în țara lui, se mai poate adăuga și dictonul că multe capodopere sau opere de artă n'au fost recunoscute ca atari în epoca lor.

D. Prod'home n'a avut de lucru decât să caute judecata contimporanilor asupra capodoperelor ce s'au produs și a ajuns la concluzii surprinzătoare.

D. Prod'home citează un panflet insultător al lui Scudéry, asupra *Cidului*. Deasemenea citează o mare revistă a timpului care nimicea faimosul roman al lui Flaubert: *Madame Bovary*. *Chiar* Voltaire vorbind de celebrul roman alui Rousseau, *La nouvelle Heloïse*, scrie: „iată o infamie a secolului și te miri că au fost oameni cari să aplaude această monstruoasă lucrare".

O altă apreciere curioasă o găsim într'o scrisoare a lui Mathieu Marais către președintele Bouhier:

„Acest fost benedictin, Abatele Prévost este un nebun care a făcut o carte abominabilă și care se chiamă *Istoria a lui Manon Lescaut*. Această carte se vinde la Paris și lumea aleargă după ea când ar fi trebuit să se pue pe rug și pe autor și cartea".

Madame de Genlis scrie:

„Există un roman care se bucură de o reputațiune ce pare puțin meritată: este vorba de *Manon Lescaut* al Abatelui Prévost".

Ziarul *Constitutionnel* din 1810 scrie asupra celebrelor *Meditațiuni* ale lui Lamartine:

„Un tânăr a apărut în ultimul timp cu un mic volum de poezii, cărora le recunoaștem oarecare talent; printre aceste poezii se remarcă mai multe, al căror sentiment zis religios este cu totul antifilozofic".

„Despre *Contemplations de Victor Hugo*, scrie un oarecare Duranty:

„Dela 1830 încoace, Victor Hugo n'a mai făcut nici un pas înainte; este acela manechin ce se plimbă în forme deosebite sau acelaș actor bătrân care joacă roluri de tinerețe.

După cum sunt falși profeți, falși vrăjitori, tot așa sunt și falși poeți, cum ar fi cazul cu Hugo".

Acum să vedem ce scriu marii scriitori despre alții:

Astfel Flaubert scri despre romanul *Le Rouge et le Noir* a lui *Stendhal*:

„Cunosc acest roman pe care îl găsesc rău scris și de neînțeles ca intenție și caracter. N'am înțeles niciodată entuziasmul lui Balzac pentru un asemenea scriitor".

Şi, aşa mai departe.

Dacă revenim la literatura românească, putem uşor constata, în viaţa ei de un secol, anumite nedreptăţi. Intr'acestea se poate cita cazul marelui poet Grigore Alexandrescu, pe care tânăra generaţie nu-l consideră adevărat ca pe un mare poet, cum este în realitate.

Tot aşa este cazul cu Alexandru Macedonschi. Generaţia tânără aproape nul- cunoaşte pe poetul *Nopţilor*. *Rondelilor* şi pe magnificul prozator din *Cartea de Aur*, *Thalassa*, etc.

Şi totuşi acest poet cu toate inegalităţile sale, rămâne unul din cele mai importante talente ale mi.cării noastre literare.

Cât câştigă scriitorii ?...

Excelsior a avut ideia să facă o comparaţie între ce câştigau altă dată scriitorii germani şi ce câştigă ei astăzi. Comparaţia este sugestivă şi cu atât mai interesantă, cu cât nu este mai mult de un secol diferenţă.

Te întrebi de unde un Schiller, un Kant, un Lessing, cari erau săraci, aveau puteri nesfârşite pentru munca lor creatoare în mijlocul preocupărilor permanente ale zilei, trăind de azi pe mâine !

Goethe, care din fericire pentru el, s'a născut bogat, putea să-şi impue condiţiile sale editorului, Cotta. Cu câte discuţii, însă, după triezeci şi şapte de ani de muncă titanică, a reuşit Goethe să-şi asigure un venit de 6300 florini anual pentru proprietatea întreagă a operilor sale. Plus drepturile sale !

Autorul lui *Faust* avea oroare de editori: „pentru asemenea specimene trebue un infern special, mai grozav ca acela pentru pungaşi hoţi şi asasini vulgari".

Klopstock autorul *Messiadei* a luat pentru poemul său — mândria literaturii germane ! — atât cât să-şi cumpere un nou costum şi o pălărie, plus doi taleri (vr'o 50 lei hârtie) pentru treizeci şi două de pagini, tipărite.

Ca să nu moară de foame Bürger autorul *Leonorei* umbla mereu după lucrări de traduceri pe lângă cei tari din guvernul Hanovrei şi când într'o bună zi acest guvern i-a dat un subsidiu de 50 de taleri (vr'o şapte sute de lei de azi) s'a bucurat ca de un dar divin, căci n'avusese în viaţa lui atâţia bani !

Lessing se găsea absolut în aceiaşi situaţie. Spre finele vieţei sale a fost numit arhivar-şef al Bibliotecii din Brünswich, cu apuntamente de 606 taleri.

Schiller, care în calitate sa de medic militar, încasa 18 florini apuntamente pe lună ; a trebuit să plătească din buzunar prima ediţie a *Hoţilor* săi ! Pentru *Don Carlos*, Cotta i-a plătit douăzeci şi unul ludovici de aur.

Kant a obţinut pentru cartea sa *Critică a raţiunei pure* numai câţiva taleri, adică vr'o sută de lei de azi.

Evreul Heine a cunoscut şi el aceste preţuri de foamete. A vândut editorului Campe din Hamburg, opera a unsprezece ani de muncă, pentru vr'o 130.000 lei nenorociţi de azi.

De şaizeci de ani încoa, însă, lucrurile s'au schimbat.

Freytag a obţinut pentru romanul său *Strămoşii* 470.000 mărci aur ; Ebers pentru romanele sale din *Vechiul Egipt* a primit mai mult ca un milion de mărci (patruzeci de milioane de lei).

Numai cu *Onoarea* sa, cu ce i-a produs această piesă, Sudermann şi-a cumpărat un domeniu senioral, iar Hauptman din produsul operilor sale, şi-a cumpărat mai multe castele.

Aşa se întâmplă cu profitorii marilor epoci istorice. A trebuit să sufere ce au suferit predecesorii noştrii, să rabde ce rabdă atâţia scriitori şi artişti ai noştri ca să profite mâine.... dar ce importă ?

Cei ce au creat, indiferent de ce au câştigat, nu s'au bucurat decât de creaţiunea lor proprie.

Creaţiunea este, înainte de toate, o bucurie sufletească, o voluptate fără pereche.

S. R.

Rolul astrologiei în viaţa zilnică

Aştrii, s'a crezut în totdeauna, că au o mare influenţă asupra vieţii oamenilor din naştere.

Un statistician german din Zürich, K. E. Krafft, într'o broşură pe care o intitulează „Influenţe solare şi lunare asupra naşterii oamenilor" se ocupă tocmai de această problemă.

Există un ritm cosmic, se întreabă dânsul, în ce priveşte primul act al vieţii ?

Autorul broşurei vorbeşte despre schimbarea anotimpurilor în conexiune cu revoluţiunea pământului în jurul Soarelui.

In tot hemisferul boreal se produce un maximum de naşteri în luna Februarie şi Aprilie ; cele mai puţin sunt în Noembrie şi Decembrie. Această periodicitate este bine cunoscută.

Mai există, însă, încă una : periodicitatea zilnică.

Naşterile au loc, deobicei, în orele matinale între miezul nopţii şi orele patru dimineaţa. Foarte puţine naşteri au loc în dup'amiaza zilei.

Deci se exercită influențe generale.

Autorul a studiat registrul naşterilor la oficiul stărei civile din Geneva.

A făcut aceiaşi anchetă şi la Basel, pentru a-i da un caracter mai general.

Aceste rezultate au fost puse în legătură cu condițiunile astronomice. De aci a dedus că numărul maximum al naşterilor are loc între miezul nopții şi orele trei dimineața şi doar foarte puțin au loc între amiază şi orele cincisprezece.

D. Krafft crede că naşterile depind de poziția Soarelui sau a lunei.

Autorul face, în acest sens, considerațiuni filozofice, pe calcule matematice asupra statisticelor.

Naşterea omului s'a produs dintr'o influență cosmică. Momentul naşterei ar depinde de deplasarea şi de distanțele reciproce ale Soarelui şi Lunei, cel puțin în ce priveşte speța umană.

De aci ar reeşi că există o dependință între naştere şi soarta omului ?

In acest sens, un alt savant publică un alt studiu.

După studiile acest savant G. W. Maag există, între aştrii şi lucrurile ce se produc pe pământ fenomenele fizice, o corelațiune.

Astfel Mercur ar influența soluția arămei, soarele a aurului, Venus, a mercurului, etc. Aveau dreptate atunci astrologii antichității când puneau aurul sub semnul Soarelui şi argintul sub semnul Lunei !

De aci d. Maag propune concluzii de ordin terapeutic din constatările sale. Sarea metalică trebue să fie administrată la un moment astronomic dat ; pentru a avea efectul cel mai bun : argintul colloidal înainte de lună plină — sau la începutul ei, mai ales în Octombrie şi în Martie.

Aurul (se înțelege soluția) dimineața dela zece la amiază, vara când soarele trece prin zenith.

Ferul când Marte este în quadratură cu soarele şi aşa mai departe.

E foarte curioasă teoria de mai sus. Dar este ea oare sigură ?

Atât experiența cât şi observația, sunt foarte grele, fiindcă există atâtea influențe !

Cercetând astrologia pentru a explica, în mod ştiințific, este tot ce poate fi mai ademenitor.

In această materie numai experiența este suverană.

Sunt apoi cauze multiple şi infinite, atât de apropiat, încât e prea multă bătae de cap şi pierdere de vreme să pui în legătură mişcările aştrilor cu actele oamenilor.

Dar curiozitatea omenească este infinită şi caută în toate domeniile, chiar cele mai absurde, un pic de adevăr pentru a interpreta fantasmagoriile trecutului şi propriile noastre nebunii.

Atât afirmațiile lui Krafft cât şi în acelea ale lui Maag, s'ar putea cuprinde o coincidență, dar de aci la legi definitive, este o distanță ca dela noi la Soare sau şi mai departe...

Literatura călătoriilor

Nici odată curiozitatea de a cunoaşte misterele globului n'a fost mai mare, mai persistentă, mai acaparatoare ca astăzi.

Şi în trecut politica zisă a călătoriilor era agreabilă, dar n'avea succesul de azi. La popularizarea acestei literaturi au contribuit două cauze foarte importante : 1) marele războí, care a făcut cunoscută geografia şi a lumei ca niciodată şi 2) cinematograful, care, prin reproducerile sale familiarizează şi face cunoscute toate misterele pământului.

Jules Verne avea cititori, dar era categoria de cititori prea tineri, pe când literatura de călători o citeşte toată lumea cultă.

Cărțile unui Sven Heddin, sau mai înainte, minunata şi pitoreasca geografie a lui El. Reclus cunoscuseră cititori nenumărați, dar nu câştigaseră massele ca acum.

Literatura de călătorii, însă, a căpătat un farmec deosebit prin *Memoriile* sau *Amintirile* din războiu : cărțile lui Fernand Ossendowski trebuesc recunoscute printre acestea.

Literatura de acest fel, însă, a fost foarte răspândită în totdeauna în Anglia şi în Statele Unite, dela minunata poveste a lui Robinson Crusoe de Foe, până la cărțile lui Jack London, cu pirați şi eroii călători.

La noi, acest fel de literatură nu se cunoaşte decât prin traduceri şi acestea, fără valoare ilterară.

In literatura originală n'am avut scriitori călători, decât superficiali sau copiind, în cel mai bun caz, pe Baedecker.

De altfel n'a mfost un popor de peregrinațiuni. Numai cazuri izolate, cum este prea cunoscuta întâmplare cu scriitorul nostru ce şi-a primit spanioleşte numele de Rumano, nu pot avea decât o valoare de excepție.

Din timpuri imemoriale, am fost un popor al codrului şi al pădurei (dela palus-mlaşină), unde erau cele mai bune păşuni pentru turme. Apoi era, agricultura. In aceste două ramuri, dela coloniştii romani ne-a rămas aproape toate cuvintele pastorale şi de agricultură. In dialectul macedo-român s'a menținut chiar cuvântul *agru* pentru *agrum*.

Muntele, frate cu românul : el i-a ținut limba, moravurile, independența şi credința creştină care a moştenit-o dela romani. N'a fost un om al mărilor, al coastelor, comerciant, meseriaş. Când devenia aşa ceva, mergea în oraş şi multă

vreme era pierdut. Numai când s'au făcut aglomeraţiile mari la stânga Dunărei ca şi la dreapta Dunărei după timpul năvalei barbare, care, după Huni, mai prin Slavi, Bulgari, Unguri, apoi Mongoli şi Turci, s'a menţinut oraşe româneşti, dar mai mult provizorate, din cauza primejdiei năvălirilor.

Muntele era azilul şi leagănul românismului. A călători înseamnă a se înstrăina.

O critică ieftină

D. Charles Picard s'a apucat să facă, pentru uzul tinerimei franceze, să discrediteze clasicismul greco-roman. Intâi s'a ajutat de greci pentru a-i arăta în ochii copiilor ca nişte retrograzi faţă de binefacerile civilizaţiei de azi.

Scopul lui Picard este evident. Voeşte să discrediteze democraţiile aristocratice ale antichităţii spre a ne preamări civilizaţia standardizată de turmă americană sau sovietică.

Ne arată că ţaranii din Atica nu locuiau în locuinţe igienice; că elenii vechi nu se spălau pe dinţi (este o afirmaţie gratuită) căci aşa ceva era o igienă curentă, că, în fine, nu aveau brice ca ale noastre şi nici mobile la fel.

Este foarte uşor să dovedeşti că ţăranul de acum două mii de ani ar fi fost mai puţin fericit ca astăzi? De unde poţi deduce aşa ceva?

Atena, ca şi Roma mai târziu, au fost două mari republici, cum au fost Sparta, Corintul, Theba, etc., bazate când pe partidul democratic, când pe partidul aristocratic conservator. Natural că erau multe lucruri pe care nu le putem admite cu mentalitatea de azi, dar totul este chestie de împrejurări. In provincia Chanzi (China) s'au vândut, în câteva luni, patru sute de mii de sclavi, sub ochii Societăţii Naţiunilor şi a lumei civilizate.

In ţările musulmane, sclavia a existat şi mai există încă până în zilele noastre. Prin urmare sclavia nu este aşa de teribil ca să sperie pe democraţii integrali de azi.

Este oare confortul o superioritate a omului modern?

Grecii şi Romanii nu aveau calorifere atât de perfecte, deşi cei bogaţi (ca şi azi) aveau sistemul de a încălzi cu aburi, care este, de altfel, foarte simplu.

Ca să arăţi tinerilor că nu făcea două parale civilizaţia antică şi că noi merităm ceva mai mult, este o mare greşală, căci am luat numai o lature a chestiunei.

Nu e nevoe să admirăm în toate pe cei antici. Ii putem admite numai în ce au realizat ei mai bun şi în anumită epocă.

N'o să admirăm Athena căzută în mâinile politicianilor cari îşi umpleau buzunarele, băgând mâinile când în traista de aur a Marelui rege persan când în buzunarele vicleanului rege Filip, tatăl lui Alexandru cel mare.

Cu atât mai puţin vom cădea în extaz în faţa Romei lui Catilina, dar vom admira pe Pericles pentru geniul său politic, pentru realizările sale, pentru actele şi cuvintele sale memorabile, cum ne vom închina în faţa geniului unui Scipione Africanul, sau ne vom scoate pălăria în faţa acelora, cari la Thermopile sau Câmpiile Catalaunice au apărat civilizaţia, pe care noi am moştenit-o azi.

Cărţile de exagerare sunt nedemne de a fi cărţi de educaţie. Sunt tendenţioase şi, deci, inutile.

S. R.

ŞTIRI

Numărul viitor al revistei „Dimândarea" îl vom dedica Românilor din Albania.

Marele eveniment, care a pus, sub egida Romei, pe fraţii noştri înstreinaţi dela Valona la Scutari, dela Durazzo la Coritza şi Delvino, va fi tratat sub toate aspectele lui obiective şi de importanţă covârşitoare pentru elementul românesc din Peninsula Balcanică.

•

Revista noastră, care se ocupă, în modul cel mai larg, şi cât se poate de generos, cu toate problemele culturale şi naţionale de faţă,, ajunge greu la destinaţie, în Balcani. Se fac fel de fel de chiţibuşuri pentru ca publicaţia să dispară.

Avem la dispoziţie pentru cei cari vin în ţară, numere ce-i interesează în special, în polemica cu d. Keramopolos, care a fost o vastă anchetă şi o bună contribuţie la cunoaşterea atâtor probleme puţin cunoscute despre Aromâni.

Numerile acestea ar fi bine să fie cerute prin Societatea noastră de cultură macedo-română.

Maxime

Din cenuşa mormintelor străbune se aprinde flacăra care însufleţeşte şi înnalţă popoarele, după cum, din negura veciniciei răsare lumina astrelor ce ne luminează şi ne călăuzeşte.

Cultura spirituală pluteşte peste întunerecul neştiinţei ca raza stelară peste haos. Fericite popoarele ce s'au botezat în lumina ei.

Recenzii

Toli Hagi Gogu. — Romanus şi Valahus (sau ce este Romanas, Roman, Român, Aromân, Valah şi Vlah).

Broşura lui Hagi-Gogu este rezultanta unor vechi şi strădultoare cercetări. Mai interesantă e fiind opera unui nespecialist, deci, fără pretenţia de a epuiza subiectul şi fără posibilitatea de a-l trata original şi unic.

Totuşi, Toli Hagi-Gogu este un muncitor emerit, cu calităţi de migăleală chiar. A citit mult şi a cercetat tot ce i-a stat în putinţă. Dealtfel, alegerea nu l-a împiedicat să uzeze de tot şi să citeze din toţi.

Face istorie, filosofie, etnografie, consideraţiuni politice: îmbrăţişează tot ce poate în matca cuvântului Romanus şi Valahus.

O carte are un obiectiv; este un catapult contra sau o cetate de aparat. Are nevoie de o concluzie şi Hagi-Gogu i-o dă.

Din toate popoarele neolatine, numai noi am păstrat numele. Cu mândrie imperială îl pronunţă păstorii din Pind. Din nenorocire, în Daco-România, l-au inobilat cărturarii, în frunte cu Kogălniceanu. Rumân (nu român, care e nou) înseamnă rob, iobag gliei, care nu erà a lui. Numai marii cărturari ai Ardealului, lui Şincai, Micu, Cipariu şi Petru Maior, etc. au desgropat din cenuşa umilinţei fără seamăn flacăra romanităţii noastre eterne.

Dar în popor, în poezia populară, în civilituri, în sentinte, anecdote, cuvântul Român şi-a păstrat întreaga lui semnificaţie. Ajunsese atât de generic şi generalizat, pentru a arătà un om demn de milă sau de luare aminte, n cât se confundà Românul cu om.

Pecetea latinităţii, sau mai bine zis a romanităţii noastre, s'a păstrat neatinsă, a fost diamantul în filonul de cărbune din istoria neamului.

Era mândria ascunsă, sub zeghe şi căciulă, a ciobanului, era mângâierea si superioritatea conştientă a ţăranului faţă de veneticul stăpân de o zi.

Pentru noi, cuvântul Român a fost însăşi sufletul şi ţăria rezistenţei noastre prin veacuri.

Contribuţia lui Toli Hagi-Gogu e binevenită, onestă şi obiectivă — ne dă o imagine a evoluţiei şi a oborşiei cuvântului Romanus şi Valahus. Credem că nici autorul n'a urmărit mai mult.

SIMEON RUFU

UN APEL

Rugăm a ni se comunica adrese de prieteni pentru abonamente. O revistă uu trăeşte în vânt; are nevoe să fie susţinută. Cu oare-care bunăvoinţă, şi, pornind dela orice sumă, fie care îşi poate da obolul pentru o cauză bună şi folositoare tuturor.

Redactor-responsabil: ION GHIŢEA